2019 nummer 2

pentagram

Lectorium Rosicrucianum

Inspiratie – het abstracte midden

pentagram

Jaargang 41 • 2019 nummer 2

pentagram

Middelpunt en cirkel

Het is maar moeilijk te geloven dat het buiten zo is, omdat het binnen ook zo is. De uitspraak: 'De wereld, dat ben jij', tja, je hebt er wel visie voor nodig. Te zien dat buiten de weerspiegeling is van wat binnenin is, en dat de wereld zo is, omdat wij zijn zoals we zijn. En dat ons 'binnen' zo geworden is, omdat het 'daarbuiten' ons soms voor harde en barse omstandigheden stelt. Want de wereld is een onherbergzame herberg. Iedere mens ervaart zichzelf als een middelpunt, waaromheen zijn wereld zich aan hem voordoet, en waar hij ook kijkt, alles draait om hem. Of haar. Door deze wereld ga je heen, van jong naar oud. Op die weg verander je. Je kijkt naar de wereld, steeds weer anders, hebt steeds andere gezichtspunten, neemt nieuwe standpunten in.
Toch ben je ook zelf een wereld, zoals men zegt. Dat is die wereld waarin een ziel waarneemt; onveranderlijk, aan de eeuwigheid gelijk. Van de wereld die jij bent is zij het middelpunt. Zij ziet je gaan, van jong naar oud. Milde stralen van haar wereld omhullen je, maar of jij ze ziet in jouw wereld?
En ook de ziel is een wereld, een groot golvend veld, in prachtige stromen en bewegingen. Het is maar moeilijk voor te stellen, vanuit dat golvend geheel schijnt er licht vanachter de horizon, één lichtende volheid, zo vol schitterende intelligentie en inspiratie dat iedere ontvankelijke ruimte in je ziel ermee vervuld kan zijn.
Het is al moeilijk te geloven dat buiten zo is, om dat het binnen ook zo is. Dat is eigenlijk een beperkte visie. Nog moeilijker te geloven is dat wat beneden is, gelijk kan zijn aan dat wat boven is – dat is een open visie. Helemaal ongelofelijk is, dat buiten, boven en binnenin er altijd zijn, en je altijd welkom heten. Stap eens dat opene door.

In de transitie van Pentagram naar Logon, die we hebben ingezet, kun je Logon.media als de wereld zien, waaruit Logon-magazine gaat putten. In deze editie alvast een artikel van de site (blz. 22).

LOGON

Omslag
Jeroen van de Wiel, Hold On
jvandewielfotografie@gmail.com

Inhoud

3 **Geen uitvluchten meer**
Greta Thunberg spreekt voor de Verenigde Naties

4 **Opstanding**
Vanuit het oude kan nooit de verandering komen die nodig is
J. van Rijckenborgh

8 **De schoonheid van geluk**
'Ik heb de waterlelie lief…'

14 **Tussen schoonheid en verlangen**
De wereld, lieflijk om te zien maar verschrikkelijk om in te zijn

20 **Oude aardappels eruit**
Over gedachtenwezentjes en durven springen

24 **Denken over groepen. Een drieluik:**

24 **Het punt en de speeltuin (I)**

32 **Uitzwermen**

38 **Uiterlijk, innerlijk en het binnenste.**

40 **Dertien keer de zin van alles**
Over zingeving en maatschappij

46 **Een hart onder de riem**
Z.W. Leene

50 **Symbool**
Eeuwig nieuwe jeugd

52 **Column**
Noordpool

3, 13, 31, 37, **Wereldbeelden**

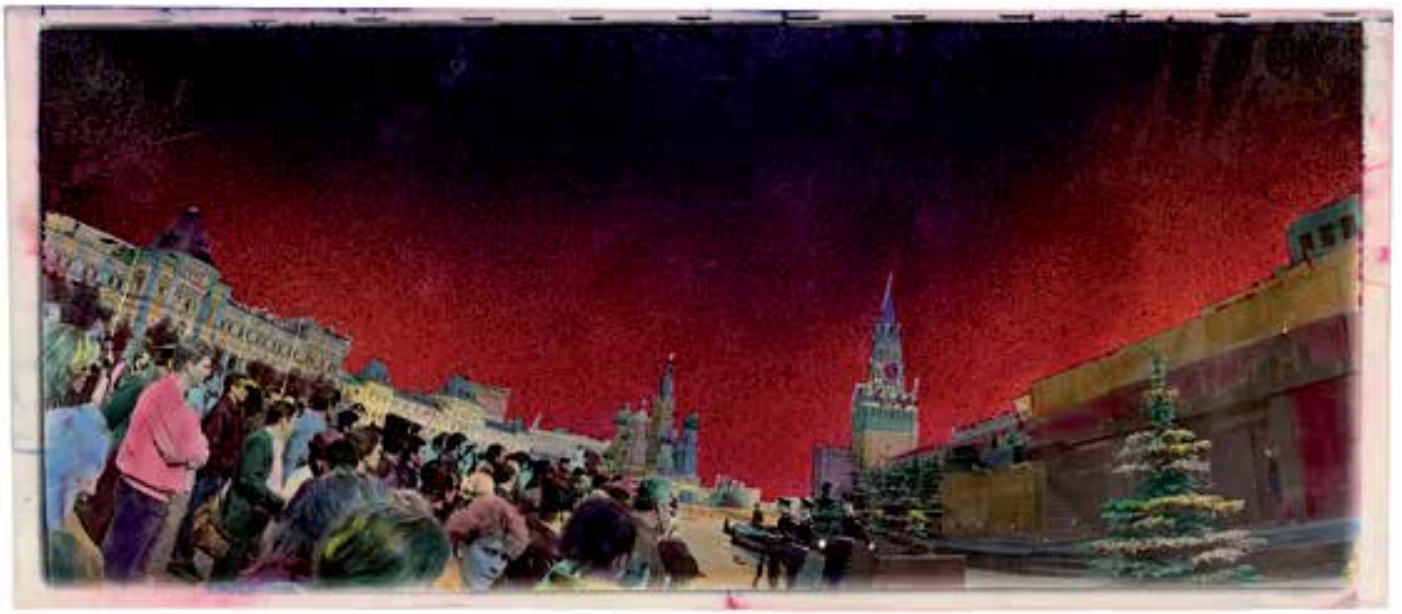

Tekst van GRETA THUNBERG, de algemene vergadering van de Verenigde Naties, 4 januari 2019

Mijn naam is Greta Thunberg. Ik ben 15 jaar oud, en ik kom uit Zweden. Ik spreek namens Climate Justice Now!

Veel mensen zeggen dat Zweden slechts een klein land is, en dat het niet uitmaakt wat we doen. Maar ik heb geleerd dat je nooit te klein bent om een verschil te maken. En als een paar kinderen over de hele wereld de krantenkoppen kunnen halen door gewoon niet naar school te gaan, stel je dan eens voor wat we allemaal samen zouden kunnen doen als we dat echt wilden. Maar om dat te doen, moeten we duidelijk spreken, hoe ongemakkelijk dat ook kan zijn.

U hebt het alleen maar over groene, eeuwige economische groei omdat u te bang bent om impopulair te zijn. U heeft het er alleen over dat we verder moeten gaan met dezelfde slechte ideeën die ons in deze puinhoop hebben gebracht, zelfs nu het enige zinnige wat we kunnen doen is: aan de noodrem trekken. U bent niet volwassen genoeg om het te stellen zoals het is. Zelfs die last laat u aan ons kinderen.

Maar het kan me niet schelen om impopulair te zijn. Ik geef om klimaatrechtvaardigheid en een levende planeet. Onze beschaving wordt opgeofferd zodat een heel klein aantal mensen enorme hoeveelheden geld kunnen blijven verdienen. Onze biosfeer wordt opgeofferd zodat rijke mensen in landen als het mijne in luxe kunnen leven. Het is het lijden van de velen die de luxe van enkelen betalen.

In 2078 vier ik mijn 75ste verjaardag. Als ik kinderen heb, zullen ze die dag misschien bij mij doorbrengen. Misschien vragen ze me naar u. Misschien vragen ze me waarom u niets deed toen er nog tijd was om te handelen. U zegt vooral van uw kinderen te houden en toch steelt u voor hun ogen hun toekomst.

Totdat u zich gaat richten op wat er gedaan moet worden, in plaats van op wat er politiek gezien mogelijk is, is er geen hoop. We kunnen een crisis niet oplossen zonder deze als zodanig te behandelen. We moeten de fossiele brandstoffen in de grond laten en ons richten op rechtvaardigheid. En als binnen het systeem oplossingen onmogelijk te vinden zijn, dan moeten we misschien het systeem zelf veranderen.

We zijn hier niet gekomen om wereldleiders te smeken om zorgzaamheid. U hebt ons in het verleden genegeerd en u zult ons opnieuw negeren. Er zijn geen uitvluchten meer en we hebben geen tijd meer. We zijn hier gekomen om u te laten weten dat er verandering komt, of u dat nu leuk vindt of niet. De echte macht ligt bij de mensen. Dank u wel.

Op 8 maart 2019 werd Greta door Zweden gekozen tot ‘vrouw van het jaar’.

© beeld boven: Victor Kochetov. Handingekleurde foto, 2019

Opstanding

Alle begin is gelegen in het etherische lichaam, stellen de unversele leringen. Vanuit het oude kan nooit de verandering komen die de wereld en de mens nodig hebben. Vandaar dat bewustzijn en ziel zich dienen te richten op de nieuwe mogelijkheden die in de wereldatmosfeer verschijnen. De moderne geestesschool doet alles om begrip daarvoor te bevorderen.

J. VAN RIJCKENBORGH

Wanneer wij u een beeld willen geven van het nieuwe voertuig van de wedergeboren ziel, dat opgebouwd wordt zodra de ziel de lichtgeboorte Gods is binnengegaan, dienen wij uiterst voorzichtig onze weg te zoeken. Het aantal aanzichten ervan is zo overstelpend groot, dat wij zeker veel besprekingen nodig zouden hebben om tot een enigszins draaglijk overzicht te komen. Voor het eerst in de historie van de moderne Geestesschool is het ons vergund over het nieuwe voertuig van de wedergeboren ziel te spreken, en deze uiteenzetting dient dan ook slechts beschouwd te worden als een inleidende, sobere en uiteraard onvolledige omlijning van dit zo uitermate belangrijke onderwerp.

Zoals u bekend zal zijn heeft het stoffelijke lichaam een dusgenaamd etherisch dubbel, dat ook wel etherisch lichaam of levenslichaam genoemd wordt. Het etherlichaam heeft ongeveer dezelfde vorm als het stoflichaam en het drukt ook hetzelfde type uit. Men kan zeggen dat het etherlichaam de matrijs is voor het stoffelijke lichaam. Daarom zegt men in de Universele Leer: alle begin is gelegen in het etherlichaam. Wanneer er iets nieuws moet worden opgebouwd, dient men dus altijd de aandacht te vestigen op het etherische voertuig. Als een mens ziek wordt ligt de oorzaak altijd in het levenslichaam. Daarom zegt men (en wij herhalen hier zeer bekende dingen), dat op de weg van de gezondheid het herstel moet aanvangen in het levenslichaam en dat, wanneer dit herstel zich duidelijk manifesteert, het herstel van het stoffelijke lichaam automatisch zal volgen.

Het levenslichaam is voornamelijk opgebouwd uit de vier bekende ethers, die elkaar opvolgen in graad van dichtheid en vibratie. In het levenslichaam onderscheiden wij een krachtlijnenstelsel, dat veel

gelijkenis heeft met het zenuwstelsel. Als u in een anatomische atlas weleens het zenuwstelsel hebt afgebeeld gezien, kunt u zich ongeveer een voorstelling maken van deze krachtlijnen-structuur. In het levenslichaam worden de ethers opgenomen, geconcentreerd, gedifferentieerd, overeenkomstig de onderscheidene noodzakelijke functies, waarna dit alles aan het stoffelijke lichaam wordt overgedragen. Men kan zeggen dat het stoffelijke lichaam de ethers als het ware inademt. De gehele huid verricht daarbij een belangrijke functie. Wij ademen de ethers in, wij nemen de ethers op, onder andere door middel van de huid. Als de huid niet goed functioneert, is er dus ook geen goede etherassimilatie en als er geen goede etherassimilatie is, leidt het stoffelijke lichaam een kwijnend bestaan.
Er zijn ook zeer bijzondere toegangspoorten voor de ethers in het lichaam, bijvoorbeeld de milt. Maar versta tevens dat het gehele lichaam, iedere centimeter daarvan, ethers opneemt. Zelfs de inwendige delen van het lichaam ademen ethers omdat, zoals gezegd, het etherlichaam het gehele stoffelijke voertuig doordringt. De aard, de biologische toestand en de graad van kristallisatie van het stoflichaam worden dus bepaald door de ethers die het stoflichaam opneemt. Onze gehele stofopenbaring, de gehele persoonlijkheid van de mens, is uit de vier ethers te verklaren.
De ethers zelf worden in de ons bekende en door ons ervaren toestand gebracht en gehouden door ons particuliere magnetische veld, via onze persoonlijke magnetische bron, de magnetische zielekern, in de vierde hersenholte. Wij kunnen dus zeggen dat de zielestaat van de mens de toestand van het etherlichaam bepaalt en dat dienovereenkomstig zich de toestand van het stoflichaam manifesteert.
De wedergeboorte van de ziel, die een totale wijziging van het particuliere magnetische veld met zich brengt, sluit dus een geheel nieuw persoonlijk levensveld in zich en dus ook een totaal nieuwe etherassimilatie.
Het gewone levenslichaam en het gewone stoflichaam zijn beide fundamenteel ongeschikt voor de nieuwe assimilatie. Nodig is dus de vorming van een nieuw levenslichaam met een nieuw krachtlijnenstelsel, dat de nieuwe ethers, de vier heilige spijzen, die van een geheel andere vibratie zijn dan de gewone ethers der doodsnatuur, kan assimileren. Want er is geen sprake van dat de vier heilige spijzen zouden kunnen indalen in een lichaam van de gewone structuur.
Assimilatie van de nieuwe ethers brengt onder andere noodzakelijk een proces van afbraak van het oude etherlichaam met zich, en dus ook van het oude stoflichaam. Zodra dan ook de nieuwe ziel geboren is, zet zich een procesmatige afbraak van de oude persoonlijkheid in; doch u zult dit, na alles wat wij hiervoor besproken hebben, natuurlijk niet dramatisch meer vinden. Bovendien is onze persoonlijke existentie een sterfelijk

Uit de nieuwe ziel een nieuw levenslichaam, uit een nieuw levenslichaam een nieuw stoffelijk voertuig, zeer ijl van constructie

lichaam, en dit verdwijnt dus toch. Door ziekte of andere oorzaken van verval gaan ons gewone stoffelijke voertuig en ons gewone ethervoertuig verloren.
Er is in het proces dat wij u trachten te beschrijven alleen sprake van een ándere doodsoorzaak, doch nu van een dood ten leven. Wanneer wij in de nieuwe zielegeboorte staan, zal ons stoflichaam (en dus ook het etherische dubbel) langzaam subtieler worden. De robuustheid van onze gezondheid neemt af, hetgeen niet wil zeggen dat zich organische gebreken of ziekten zouden gaan vertonen, maar de gehele toestand wordt puurder, serener. Wij hebben voortaan rekening te houden met een ijlere en daardoor tot op zekere hoogte zwakkere constitutie, die echter tot het eind toe in een volledige harmonie kan worden gehandhaafd. Er is dus geen sprake van dat in en door de verstervingsprocedure een of andere slopende of pijnlijke ziekte tot ontwikkeling zou kunnen komen.
De nieuwe ziel, die niet uit de wil des mans doch uit God is geboren, is, zoals wij bespraken, tweeslachtig van aard. Zij is dus zelfscheppend.
Als u nu even in gedachten teruggaat naar wat wij eerder bespraken*, weet u dat, zodra de fundamentele straling van de Gnosis kan worden geassimileerd, er zich in die fundamentele magnetische kracht een splitsing ontwikkelt in zeven aanzichten: de heiligende Zevengeest openbaart zich dan in onze zielestaat.
Er gaat van de nieuwe ziel een zeer krachtig licht uit, een stralend vuur; dat u zou kunnen vergelijken met de vurige staart van een komeet. In die vuurstraal kunt u duidelijk de zeven aanzichten vaststellen: het zijn de zeven nieuwe chakra's van het nieuwe levenslichaam. De nieuwe ziel is dus volledig in staat zelfscheppend werkzaam te zijn; en zij verbijzondert nu uit zichzelf een krachtlijnenstructuur, waarin de vuurkolom met de zeven aanzichten centraal staat. Zo zien wij hoe uit de nieuwe ziel een nieuw levenslichaam oprijst, hetgeen de openbaring van een nieuw stoffelijk voertuig, niet-uit-de-natuur-geboren, met zich moet brengen, een voertuig, zeer ijl van constructie, in zeer veredelde vorm.
Zodra nu dit bouwstuk volkomen is (deze ontwikkeling geschiedt betrekkelijk snel), kan het oude wezen desgewenst worden afgelegd en ten grave worden gedragen. Want het nieuwe wezen is opgestaan in de zelfgebouwde graftempel. Zo staat de wedergeborene niet slechts krachtens zijn zielestaat, maar ook krachtens zijn persoonlijkheid als de herrezene in de zelfgebouwde graftempel. En hij kan, evenals C.R.C., juichend getuigen: "Deze tempel heb ik, levende, mij tot een graf gemaakt." Door de zelfondergang naar de doodsnatuur is het wonder van de zelfopgang in de Gods-natuur tot stand gekomen. ✪

* Zie Gnosis in Actuele Openbaring, blz. 226 e.v.

De Waterlelie.

Ik heb de witte water-lelie lief,
daar die zoo blank is en zoo stil
haar kroon
uitplooit in 't licht.

Rijzend uit donker-koelen
vijvergrond,
heeft zij het licht gevonden
en ontsloot toen blij het gouden
hart.

Nu rust zij peinzend op het
watervlak
en wenscht niet meer . . .

(Frederik van Eeden, 1901)

De schoonheid van het geluk

© Ralph Laurent, Villa de Nénuphars

Verbeeld je… je ligt als een zaad of als een wortelstok in de kille modder van een niet zo diep water. En dan… Maar jij bent een mens. Je hebt zo je eigen verlangens en drijfveren, de dingen die je wilt voor jezelf, die je van jezelf wilt. Wat willen de mensen zoal? Pikken we er één uit, als een begin van de draad om te volgen: schoonheid. Ik wil die mooie man, een mooie vrouw zijn en mijn schoonheid tonen in het volle zomerlicht.

Schoonheid groeit van binnen naar buiten. Schoonheid kan door de andere mensen worden waargenomen, worden gezien. Voorwaarde voor het groeien van mijn schoonheid is gelukkig zijn. Al kan het voor sommigen ook omgekeerd liggen. Het kan heel belangrijk voor je zijn dat je schoonheid inderdaad wordt gezien, wordt erkend en bewonderd. Die bewondering kan een mens gelukkig maken, voor enige tijd. Even schenkt ze voldoening. Bewondering en erkenning van mijn schoonheid is nadrukkelijk gevangen in de tijd, heeft vaak te maken met een erg tijdelijk modebeeld en dito schoonheidsnormen. Of gewoon met stemmingen van de mensen die je ontmoet. Flinterdun en heel vluchtig.

Eén stap om gelukkig te worden is ook: dichter bij jezelf komen. Weten dat het niet de erkenning van anderen is die mij gelukkig maakt. Dichter bij onszelf komen … dat roept meteen de vraag op: wie ben ik dan … zelf? Wie is dat, dat werkelijke zelf waar ik dichter bij kan komen of waardoor ik meer afstand zou kunnen nemen van wat de mensen om me heen van mij vinden?

Kijk eens naar de beweging: dichter bij mijzelf. Is mijn geluk dan afhankelijk van de reactie om mij heen op wie ik ben, op wat ik doe en laat? Ik probeer te voldoen aan een externe norm. Dat is een houding die we als klein kind leerden; het heeft ons geholpen te worden wie we zijn. Maar toch is er meer: we hebben ook als klein kind perioden gehad van rebellie, van een luid en demonstratief 'nee' op de verwachtingen van grote mensen. Op zo'n moment weet ik, kleine bengel, heel goed wie ik ben en wat ik wil! Wat we daarin als 'ik' ervaren, is voor een deel opgebouwd in onze prille bestaansgeschiedenis en in ons voldoen aan overlevingseisen. En er is iets meer permanents diep in je dat je als 'mijzelf' ervaart. Nu ik volwassen mens ben is dat er, zijn die beiden er nog steeds. Ik ben meer dan de verzamelde responsen op de situaties die ik eerder meemaakte. Die hebben bij wijze van spreken alleen de buitenkant gekneed en gebakken tot een persoonlijkheid. Ik ervaar in mijzelf een andere bron van zelf.

Als de afstand tussen wie ik ben, hoe ik mijzelf vanbinnen ervaar, en wat ik laat zien en dus leef te groot wordt, ontstaat er een innerlijke spanning. Ik voel dat ik te ver ben gegaan in mijn aanpassen aan de verwachtingen van anderen. Dat ik een vorm van mijzelf heb gemaakt, een projectie, die vooral voldoet aan de norm buiten mij. Laat ik de uiterlijke norm los, dan kan ik een beeld van mijzelf laten zien dat in elk geval dichter bij mijzelf ligt. De innerlijke spanning neemt daardoor af. Ik kan nu in mijzelf gaan ontdekken dat delen van wat ik dacht te zijn, eerder aangeleerd zijn. Ik probeer te voldoen aan een innerlijke norm, een set van regels en eisen die ik door mijn leven tot op heden heb verinnerlijkt. Soms is het erg moeilijk na te gaan welke van die regels en eisen meer van mijzelf zijn of meer van mijn strenge moeder indertijd of …

Ook die 'regels van binnen' kan ik geleidelijk los laten. Naar eigen keuze. Ik kan meer vrijheid verwerven, dichter bij mijzelf komen. Dichter bij leven in het nu, het beleven van mijn actuele werkelijkheid.

Is de innerlijke spanning, die scherpe indicator van de afstand tussen wat ik doe en wie ik werkelijk ben, is die innerlijke spanning nu voorgoed opgelost?

Peter Henry Emerson, Gathering Water Lilies, Platinum print, 1886. The J. Paul Getty Museum, Los Angeles

Ben ik helemaal mijzelf, zijn mijn verlangens míjn verlangens, zijn mijn grenzen door mij zelf gekozen grenzen? Is het antwoord op deze vraag helemaal mijn antwoord?
Er is in onze tijd een goed ontwikkeld aanbod aan methoden en stelsels die ons de weg willen wijzen en antwoorden geven. In het beste geval begeleiden ze ons om onze eigen antwoorden te vinden. Om onze persoonlijkheid te ontwikkelen.
Dichter bij mijzelf komen, in een steeds weer beantwoorden aan mijn diepere verlangens. Aan de steeds meer verfijnde keuzes die ik op basis van mijn verlangen maak.
In het opgeven van mijn wens om te voldoen aan externe eisen laat ik iets achter waarvan ik dacht dat het van mij was en nu weet dat het niet zo is. In het opgeven van de in mijzelf ingebouwde eisen van mijn opvoeders, eisen die inmiddels duidelijk achterhaald zijn, laat ik opnieuw iets achter waarvan ik ooit dacht dat ik dat was. Word ik als ik deze stappen zet kleiner of groter?
Beweeg ik dichter bij mijzelf? Ben ik meer mijzelf?

Rust ik op het watervlak en wens niet meer ?
Het is mogelijk dat een mens zich dingen gaat afvragen. Dat hij, ondanks het bewust dichter bij zichzelf leven en het grote opruimwerk dat er al is gebeurd, toch nog innerlijke spanning ervaart, verontrusting. Dat iets in zijn hart blijft wringen. Wat maakt dat het geluk zelfs op piekmomenten en *in the flow* niet volkomen voelt. Dat er in het hart nog iets volkomen nieuws om aandacht vraagt. Iets wat ertoe bijdraagt dat in zijn gedachtenwereld de idee opduikt: ik ben nu geworden wie ik zijn wil, ik heb alles wat ik hebben wil

of ik kan alles hebben. Ik ben vrij om daarin te kiezen. Maar het antwoord op dit nieuwe verlangen in mijzelf ken ik niet. Ik vermoed het in een ander domein, misschien zelfs in een andere wereld. Daarheen zal ik moeten gaan om gelukkig te zijn.
Het wezenlijke deel verontrust mij. Vanuit mijn perspectief gezien is er in mijn hart nog een potentie van iets veel groters aanwezig. 'Veel groter dan een mens' wordt wel *goddelijk* genoemd. Mijn bestaansgrond is die potentie, dat atomaire beginsel van de werkelijke mens dat in mij in de aarde is gelegd.
Kijk om je heen: deze aarde is een donkere aarde geworden, kil en koud, bijna levensvijandig. Kijk diep in je hart: Hoe is het daar? Is het daar niet ook kil, koud en donker? Is er wel echt leven, behalve dat ene zaadje van het goddelijke? Dat zaadje, een aanraakpunt, weet van goddelijk licht en leven, en liefde. Dat ontwaakt als de lichtende liefde over de aarde strijkt. Dat zich opent en naar dat licht toe wil groeien, opklimmen, zich verheffen uit 'donker-koelen' vijvergrond. Kijk nu: Vanuit het zaadje! Beeldend vertaald naar je bewustzijn. Zie dat er voor ons bewustzijn, gezien vanuit ons perspectief – twee perspectieven zijn? Zie je dat je als mens tweevoudig bent?
Heb je een tuin? Heb je wel eens wat gezaaid, of bonen gepoot? Er gaat daar al wat werk aan vooraf: de oude toplaag, vol onkruid en grassen wordt verwijderd. De aarde omgespit, fijn geharkt. Meststoffen worden toegevoegd of compost. De grond naar zijn structuur verbeterd door zand of kalk onder te mengen. Je zorgt voor voldoende water. Vervolgens gaat het zaad in de grond. Een hele tijd zie je als tuinman helemaal niks en plots breken piepkleine plantjes uit de aarde. Ons perspectief op het omgaan met de goddelijke potentie in ons kan je zien als het perspectief van de tuinman.
In het omgaan met onze verontrusting haal je de oude toplaag van je hartentuin, je verwijdert onkruid en stenen, bereidt de grond voor, zorgt voor voedingsstoffen en water. Maar doen kiemen van het zaad, doen groeien van de kiemscheut, doen openen van de jonge plant naar het zonlicht… daaraan kun je als tuinman niets doen.
Dat alles gebeurt op basis van het leven zoals het is. Leven zoals zijn wetten zich in deze wereld uitdrukken. Nieuw leven zoals het zich ontvouwt vanuit het zaad.
Om het beeld helemaal juist te plaatsen: luisteren naar de gelijkenis van de zaaier doet je beseffen dat wij niet de zaaier zijn! Het leven heeft ervoor gezorgd dat er een mens leeft die tweevoudig is en die zich van die tweevoudigheid bewust kan worden. Om dan zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen.
Omgaan met een tuin is een combinatie van heel precieze doelgericht actie en van overgave. Omgaan met de verontrusting in ons hart is een combinatie van heel precieze, doelgerichte actie en van zelfovergave. Het Taoïsme noemt dit Woe-Wei, wat vertaald wordt als niet-doen. Ikloos handelen in ons leven. Eén doel, één punt waar we naartoe willen bewegen, komt steeds centraler in dat leven te staan.
We doen datgene waarvan we inzien dat het, om dat ene doel te bereiken, gedaan moet worden. Aan andere verlangens echter, die nog steeds als snelgroeiend onkruid opschieten uit de bodem van ons wezen, aan die andere verlangens geven we nog net zoveel energie als nodig om als wie wij zijn op de juiste manier te blijven leven en niets meer. Aan dat ene verlangen, geworden uit verontrusting, geven we alle energie waarom het vraagt. We kunnen horen en we luisteren. En we vertrouwen erop, we geloven dat het nieuwe leven waaruit dat ene verlangen stamt, dat dat nieuwe leven zich zal ontwikkelen volgens goddelijke wetten. Om te komen tot vervulling. Om te komen tot geluk. En aanwezig te zijn als de schoonheid van het geluk. ✪

Wie het drama en de grauwe kleurstelling van deze fotoplaat van Salgado op zich in laat werken komt voor twee tegengestelde spanningen te staan: de onherbergzaamheid van het ijselijke landschap en de onheilspellende wolkenpartij enerzijds, en anderzijds het beeld van een brug, toch sinds de eerste boomstam die een mens over een sloot legde het symbool voor het bereiken van een andere kant – een oever, een weide, een slot of een kasteel, hoog op een top in het verschiet. Maar wie hier de brug over is, en aanklopt bij die burcht, komt bedrogen uit: een muur van ijs rijst op, niemand die opent en de doorgang wordt hem versperd.
Juist die dubbele onherbergzaamheid wekt een gevoel van ontzag, een beeld van de oerkracht van de aarde, het sublieme van de natuur. Want er schuilt een grote schoonheid in. Wie dit alles begrijpend ondergaat, ontsluit voor zichzelf een nieuwe dimensie. Hij zal voorzeker de grootsheid van de schepping ervaren, de ontzagwekkende intelligentie ook, die zowel in als achter het uiterlijke drijft en werkt.

Tolkienachtig, Johfra-achtig, deze ijsberg tussen Paulet-eiland en de zuidelijke Shetland-eilanden in Antarctica, in 2005 gefotografeerd door **Sebastião Salgado**

Tussen verveling en verlangen

"Tussen willen en bereiken nu stroomt elk menselijk leven voort. Verlangen is van nature pijn; bereiken geeft al snel aanleiding tot verzadiging; het doel was slechts schijn; het bezit neemt de stimulans weg, onder een nieuwe vorm steekt het verlangen, de behoefte opnieuw de kop op: als dat uitblijft volgt desolaatheid, leegte, verveling, waartegen de strijd net zo vervelend is als tegen de behoefte.
– Het feit dat verlangen en bevrediging elkaar opvolgen zonder al te korte en zonder al te lange tussenpozen, vermindert tenminste het lijden dat beiden veroorzaken en biedt het gelukkigste leven.

Arthur Schopenhauer (1788–1860)

In de scheppingsmythe van Valentinus, een denker uit de tweede eeuw, vermeldt de schrijver expliciet dat het de bedoeling is, dat de eonen – 'emanaties', uitvloeiingen van de vader–moeder – tot een 'mijmerend verlangen naar de vader', naar hun schepper komen. Een 'mijmerend' verlangen, dat niet vraagt om directe bevrediging, maar geduldig volhardt in het vertrouwen op een eens te ontvangen antwoord.
Zodra wij ons bezinnen op de mysteriën van het leven maken wij ze in eerste instantie eerder groter dan kleiner en worden wij ons er des te meer van bewust hoe diep deze mysteriën zijn.
Enerzijds: we kennen dag en plaats van onze geboorte, weten hoe oud we inmiddels zijn en rond welke coördinaten op de aardbol wij ons doorgaans ophouden. Maar anderzijds: waar waren we vóór onze geboorte en waar gaan wij heen als we uit het aardse vertrekken? Met het denken over een bestaan voor de geboorte of na de dood begeven wij ons al in het speculatieve. Wij zijn ons daar immers niet van bewust?
Als biologische verschijning zijn wij een voortbrengsel en nazaat van onze ouders en na onze dood keren de elementen waaruit ons lichaam zich opbouwde terug tot hun oorsprong: de aarde. De totstandkoming van het lichaam mogen we als een eigen verdienste beschouwen voor zover deze opbouw regelmatig eten, drinken en ademhalen als voorwaarde stelt, wat inderdaad handelingen zijn die wij zelf verrichten. Maar waar in onze longen de zuurstof uit de lucht wordt gehaald en waar uit spijs en drank in onze spijsverteringsorganen de nuttige bestanddelen worden afgescheiden en opgenomen, daar kunnen wij toch al niet meer spreken van een bewuste eigen handeling. Klaarblijkelijk vindt er assimilatie plaats, maar van de processen die daarbij betrokken zijn, zijn wij ons nauwelijks bewust, laat staan dat we er bewust invloed op uit kunnen oefenen. Net zomin als wij onze lichaamsvormen, ons uiterlijk, naar believen kunnen boetseren en modelleren – hoewel dat tegenwoordig ook al weer anders schijnt te worden. Kennelijk volgt onze verschijningsvorm al bij de conceptie een matrix die grotendeels is vastgelegd.

Ons hier–en–nu in dit lichaam op deze aarde aanwezig zijn is een gegeven waaraan niet veel te veranderen valt. Maar hoe zit het met onze drijfveren en motieven? Hoe vullen wij onze dagen? Is er wellicht ook sprake van vérvulling: een door ons als werkelijk zinvol ervaren invulling van het leven? De filosoof Schopenhauer is wat dat betreft niet erg optimistisch: volgens hem beweegt ons leven zich tussen de polen 'onvervuld verlangen' en 'verveling'. We kunnen ons daar wel wat bij voorstellen: na een al dan niet zorgeloze jeugd, waarin onze ouders er nog voor zorgden dat we te eten hadden en een onderkomen voor de nacht, groeien we op tot zelfstandigheid. We zoeken werk om zelf te voorzien in ons levensonderhoud en maken ons fysiek los van onze ouders door uit te zien naar een eigen plek om te wonen. In een bepaalde levensfase is dat allemaal best spannend: vind ik een baan die bij mij past, een partner die een beetje op mij past en vinden we een huis, waar we samen in passen? We hebben besef van onze eigen, specifieke identiteit en proberen die te bevestigen, ons te profileren, door de juiste keuzes te maken – voor zover er wat te kiezen valt ...

Laten we in gedachten nu eens uitgaan van het rooskleurige resultaat dat pakweg rond ons dertigste levensjaar alle boven-

p14-15 Tommy May, Kulparti Jumu
p16 Yarity Young, Tjala Tjukurpa
Het schilderij bij de opening van dit artikel is van Ngarralija Tommy May, een danser en kunstenaar uit de Wangkatjunga/Walmajarri cultuur, geboren in Yarrnkurnja, in de Great Sandy Desert in Australië. Hij zegt: De eerste schilderingen die ik zag waren in de grotten, met mijn vader en grootvader. We trokken altijd rond, Wurna juwal, altijd in beweging. Als ik schilder denk ik daaraan. Ik ken de verhalen erachter, maar die mogen we niet schilderen, dan ga ik dood of overkomt me iets ergs. We vertellen alleen het gemakkelijke verhaal, niet de diepte erachter...'
Yaritji Young is woordvoerder voor de Pitjantjatjaramensen uit de township Amata, 720 kilometer ten zuiden van Uluru. Zij is de oudste van de Kenzusters, die individueel en ook samen schilderen vanuit hun aboriginal-achtergrond.

genoemde verlangens vervuld zijn: een leuke baan, een heerlijke partner en een fijn huis, is daarmee ons leven dan ook vervuld? Zijn we dan op ons dertigste al 'klaar', als het ware? Is de enige bedoeling van het leven soms, dat wij dan op onze beurt een gezin gaan stichten, opdat onze kinderen te zijner tijd ook weer gezinnen kunnen gaan stichten, enzovoort, enzovoort? Zodat als nettoresultaat van alle levensverrichtingen de aarde in ieder geval steeds voldoende bewoners zal tellen? Gezien het aantal bewoners dat de aarde momenteel telt, lijkt voortplanting niet het meest urgente item. Moeten we dan aan kinderen beginnen, louter om de tijd door te komen? Nuchter beschouwd stuiten we hier op de door Schopenhauer voorspelde verveling .....

Natuurlijk, we schetsten een rooskleurige levensgang: we hebben wellicht geen vaste aanstelling, maar een tijdelijke die niet automatisch wordt verlengd, misschien twijfelen we af en toe of we wel bij de juiste levensgezel zijn uitgekomen en als baan of partner wegvallen kunnen we niet meer voldoen aan de verplichtingen van de hypotheek op ons huis. Maar ongeacht onze situatie, ook al zouden we nog vertoeven bij de onvervulde verlangens, we kunnen ons de verveling al prima voorstellen. Het ligt niet in de aard van de mens om niets te doen, om geen doel te hebben. We spreken soms wel over *dolce far niente* (het zalige nietsdoen) – maar in de praktijk houden we dat niet lang vol. Na het tweede kopje koffie willen we weer aan de slag. Gepensioneerden gaan vrijwilligerswerk doen of storten zich op hun hobby. Bij louter nietsdoen steekt inderdaad verveling de kop op en belanden we dus in het onvervulde verlangen, verlost te worden van de verveling. Bij gebrek aan vervulling van onze verlangens ontstaat als we niet oppassen een gevoel van leegte, kunnen we zelfs depressief worden. Dieren hebben – als wij dat als wij mensen kunnen beoordelen – veel minder last van verveling en je zou dus kunnen zeggen dat verveling de mens verheft boven het dier. Een twijfelachtige eer!

Dat Schopenhauers levenspool 'onvervuld verlangen' moeilijk te omzeilen valt, heeft nog een andere oorzaak: de vervulling die wij onze levens weten te geven blijkt steeds van tijdelijke aard. Ook na een overvloedige maaltijd ontstaat er op zeker moment weer honger. Zonder drinken kunnen we hooguit een paar dagen en zonder lucht niet meer dan enkele minuten. Hetzelfde geldt voor zintuiglijke gewaarwordingen: een prachtige film, mooie muziek, heerlijk eten – zij vervullen ons met blijdschap, misschien zelfs met momenten van gelukzaligheid, maar nooit voor eens en voor altijd. We genieten er nog van na, enkele uren of enige dagen, maar op zeker moment is er een nieuwe film of een volgend concert of een ander restaurant nodig om weer even 'vervuld' te worden. We kunnen op niets eeuwig teren. En dan ook nog: zoals het de eerste keer was, zo wil het de daaropvolgende keren meestal ook niet meer worden – zijn we niet erg snel blasé? De mens blijkt een moeilijk te bevredigen schepsel te zijn. Voor velen heeft tevredenheid zelfs de bijsmaak van gezapigheid – het leven moet wel spannend blijven!

Op grond van overwegingen als bovenstaand zien we in, dat Schopenhauers uitspraak met betrekking tot de polen onvervuld verlangen en verveling geen oppervlakkig filosofisch verzinsel is, maar oprijst uit een onverschrokken observeren van het leven. Een leven waar Schopenhauer zelf zwaar onder gebukt ging. Hij noemde de wereld 'lieflijk om te zien maar verschrikkelijk om in te zijn'. Zijn uitspraak is doorleefd in de letterlijke zin van het woord.
Maar ook al kunnen we ons verplaatsen in Schopenhauers wereldbeschouwing, met hem meevoelen zelfs, toch knaagt er iets. Enerzijds zien wij in dat verlangens overdreven kunnen worden; genoeg is genoeg. Maar de toestand aan het andere uiteinde van de schaal – geen enkel verlangen te hebben – is ook geen optie. Dat leidt tot ondraaglijke verveling. Mag je dan concluderen dat we vanaf onze geboorte behept zijn met een zekere onte-

We spreken soms wel over dolce far niente (het zalige nietsdoen) – maar na het tweede kopje koffie willen we weer aan de slag

...er knaagt een zekere onrtust...

vredenheid over ons bestaan? Kunnen we dan nooit genoegen nemen met wat er al is en wat we al hebben? Of als het woord ontevredenheid wat onprettig klinkt: er knaagt een zekere onrust, waardoor we ons niet kunnen verzoenen met de wereld zoals die zich aan ons voordoet. Dit kan leiden tot een gevoel van rebellie of zelfs tot een neiging van anarchie, en we hoeven ons er niet eens van bewust zijn tegen wie of wat we ons verzetten, of onder welk juk we vandaan willen. We zijn ons nog niet klaar bewust van wat het leven met ons voor heeft, of wat de ware zin van ons leven is, maar proberen al wel ijverig de sluiers van het mysterie 'mens' weg te schuiven. De mens die zich in deze toestand bevindt zou het etiket 'maatschappelijk onaangepast' aangemeten kunnen krijgen, maar de gnosticus herkent in deze karakteristiek een 'zoeker'. Iemand die is gekomen tot aan de grens van het natuurlijk bewustzijn en nu reikhalzend uitziet naar een bevredigend antwoord op zijn levensvragen; de dooddoenertjes zijn hem maar al te goed bekend.

Als wij door ervaring dit punt bereikt hebben – het bewustzijn dus, dat vervulling van aardse verlangens geen definitieve bevrediging schenkt en dat er zelfs bij vervulling van alle, zeg maar 'gewone' verlangens, toch nog altijd een mysterieus 'oer-verlangen' overblijft – als wij dat bewustzijn veroverd hebben, dan heeft het leven zelf ons gebracht in een toestand van ontvankelijkheid voor 'openbaring'. Een openbaring die vaak treffend verwoord wordt door de wereldleraren. Het *Corpus Hermeticum*, toegeschreven aan Hermes Trismegistos, is hiervan een indrukwekkend voorbeeld. Het is een openbaring die wij wel als volkomen waarachtig herkennen, een openbaring waartegen wij innerlijk volmondig 'ja' kunnen zeggen. In het boek *Pymander* uit het Corpus Hermeticum bestaat de openbaring uit een dialoog tussen de zoeker Hermes en 'een geweldig wezen van onbepaalde omvang', Pymander.

Pymander: Wat wilt u horen en zien, en wat verlangt u in uw gemoed te leren en te kennen?
Hermes: Ik begeer te worden onderricht over de wezenlijke dingen, hun aard te begrijpen en God te kennen. O, hoezeer verlang ik te begrijpen.

In het visioen dat Hermes vervolgens ondergaat wordt de sleutel gereikt die veel van de paradoxen ontsluit waarvoor het leven ons plaatst:

Pymander: En daarom is, van alle schepselen in de natuur, alleen de mens tweevoudig, namelijk sterfelijk naar het lichaam, en onsterfelijk naar de wezenlijke mens.

Behalve de biologische verschijning, voortgekomen uit een ouderpaar, wordt duidelijk dat er ook iets onsterfelijks, 'de wezenlijke mens' moet zijn.
Dat er ergens een nieuw bewustzijn, een hoger bewustzijn moet wachten, als een poort naar verlichting. Dan is het mysterie mens van een belangrijke sluier ontdaan. En dan niet een hoger bewustzijn als een willekeurig geschenk, maar als ervaringsresultaat van een eindeloze gang door de wereld. Een eindeloze levensgang, niet van het sterfelijke, maar van het wezenlijke in ons, waarmee wij als persoon verbonden zijn. In de gnostieke wijsbegeerte wordt dit wezenlijke deel waarover Pymander Hermes onderricht, de microkosmos genoemd.

Gewapend met dit nieuwe inzicht – 'de mens is een tweevoudig wezen' – kunnen we ons opnieuw richten op 'het mysterie van God, kosmos en mens' en dan onderkennen dat de twee reactiemogelijkheden die wij naast elkaar plaatsten, in overeenstemming zijn met dit nieuwe inzicht. Onszelf beschouwend als sterfelijke wezens met een tijdelijk bewustzijn, dienen wij de mysteriën inderdaad als principieel ondoorgrondelijk op te vatten en mogen we het verstandig noemen, het mysterie een mysterie te laten. Tegelijkertijd is, naar ons onsterfelijke deel, de ontsluiering van het mysterie de eerste stap op het pad van ware, eeuwige vervulling – een vervulling die ver uitgaat boven alle verveling. ✪

Oude aardappels eruit

Gedachtenwezentjes – Je kunt proberen ze weg te jagen of te negeren, en soms lijkt het even te werken, maar uiteindelijk helpt het geen steek. Soms zien ze eruit als oude aardappels, of flarden halflevende mist verdringen zich in mijn hoofd. Alleen springen helpt!

Met het blote oog kan ik ze niet zien maar toch weet ik van jongs af aan dat ze er zijn. Ze schieten langs en door me heen, ze sluipen of verbergen zich. Mijn hele kamer vullen ze met hun vreemde gestalten. Ze leven, dat weet ik zeker. Het zijn gedachtewezens en hun aanwezigheid vervult me met zorg. Wat zijn het? Waar komen ze vandaan en wie bestuurt hen? Sommige zijn als een zak aardappelen met vettige bedenksels en er zijn ook lange, bleke betten bij, die neerbuigend zijn van aard. Er zijn er die net steeds buiten de rand van mijn bewustzijn blijven maar toch hun aanwezigheid kenbaar maken. Er zijn vage wezenheden, mooi gekleurd, die me goed doen maar dan springen er soms juist weer andere bovenop, die me trots proberen te maken. Sommige flitsen langs, zodat je geen kans ziet om erbovenop te springen en andere zitten juist weer heel lang te zeuren, zodat je wilt vluchten, wat dan niet kan. Ze fluisteren of schreeuwen, trekken aan me of duwen, maken me te groot of juist te klein.
Wat doen al deze gedachten in mijn kamer? Er zijn mensen die zeggen: je hoeft er alleen maar naar te kijken en 'je er niet mee te verbinden'. Dat klinkt heel goed en dat doe ik dan wel eens, maar hoe lang houdt een mens dat vol? Even later gaan ze weer net zo hard door met hun spelletjes. Er zijn mensen die zeggen: je moet alleen maar positieve dingen denken. Ook dat doe ik dan wel eens, maar hoe lang houdt een mens dat vol? Daarna gaat alles weer z'n gewone gang. Ik kan proberen ze te vangen, weg te jagen of te negeren en soms lijkt het even te werken, maar uiteindelijk helpt het geen steek. Laatst had ik er één bijna te pakken en vervolgens was ik er zo lang mee bezig wat dat voor gedachte zou zijn, dat ik er moe van werd. En dat is het, geloof ik, ze kosten allemaal energie en ik kan me niet voorstellen dat het zó de bedoeling is. Je krijgt die energie toch niet om te verspillen aan allerlei nutteloze zaken. Natuurlijk zijn er ook allerlei nuttige dingen om te bedenken, zoals de beste route naar je werk, of een boodschappenlijstje, maar dat is maar een klein gedeelte. Die gedachten vallen me niet lastig: ze zijn er even en worden dan vervuld. De rest lijkt rommel, en dan hebben we het over misschien wel 99%.
Er leeft in mij een verlangen naar een schoon gedachteleven. Het liefst zou ik altijd vredelievende, schone gedachten koesteren, vol begrip en vriendelijkheid, zodat ik een spoor van goud zou achterlaten waar ik ging. Mensen zouden zich daaraan kunnen laven. Zij zouden gelukkig zijn zonder te weten waardoor, gewoon omdat ik langs kwam. En het

© Tatiana Nerikova. (Righteous Souls. Rechtvaardige zielen)

allermooiste zou zijn als ik het zelf ook niet in de gaten had. Is dit een niet te verwezenlijken ideaal, of kan ik ernaartoe werken, vraag ik me dan af. En wat doe ik dan intussen met die volle kamer…
Dat denken over die volte heeft me niet veel verder geholpen. En misschien is die sprong die ik wil maken te hoog, zoals soms wordt gesuggereerd. Toch, als het goede laag hangt, kun je het zo pakken maar er moet ook hoger goed zijn, opdat je springt, opdat je moeite doet. En opeens, alsof mij een gouden appel in de schoot valt, komt er goede raad van binnenuit. Dat is ook een gedachte, maar één waarvan ik me niet hoef af te vragen waar die vandaan komt. Die lijkt er te wonen, precies daar te horen. En het is iets vertrouwds, wat ik vroeger ook al tegen mezelf zei: 'Heb je het wel eens zó bekeken?' Ja, zo was het… ineens gedachten van heel andere aard, inzichten, ideeën en mogelijkheden – en ik had er geen idee van! Glasheldere beelden, doorkijkjes als complete, onverwachte zinnen. Daar heb ik echt wat aan. Ik zie ineens van alles, allemaal dingen die alleen mij aangaan. Hoe is dat mogelijk? Wat is dat voor bijzonders, dat zo dicht bij mij is dat ik het niet eens kan zien? De neiging om me te verdiepen in de herkomst van de gedachtewezens raakt op de achtergrond. Het antwoord weet ik nog steeds niet, maar ik weet een heleboel andere antwoorden.
En wat ik had willen doen voor anderen, wordt nu aan mij gedaan. Het is alsof in mij een spoor van goud ontstaat, waaraan ik mij kan laven. ✪

Een enkel moment te midden van stilte

Op een keer, tijdens de winter, werd ik heel vroeg wakker en keek ik uit het raam, verheugd bij het zien van de eerste vers gevallen sneeuw. Ik kon nauwelijks wachten om naar buiten te rennen, tot aan de verste rand van onze tuin. Waar ik bij de eerste schemering van de dageraad de witte velden en bossen kon overzien. Ongerept, als betoverd, lag het besneeuwde landschap er bij, gehuld in een gewijde stilte. Spontaan greep ik naar mijn mondharmonica en speelde het eerste deuntje dat bij me opkwam. Het klonk in de heldere winterstilte als een zilveren sculptuur. Zozeer was ik overweldigd door de schoonheid van het moment, dat mijn hart op springen stond. Toen viel dezelfde stilte weer over alles. Ik werd overvallen door een immens geluksgevoel, alsof het hele universum om me heen gewikkeld was, voor me lag in zijn grootse verhevenheid, ver voorbij de begrenzingen van deze wereld. Diep in mij verlangde iets ernaar in deze oneindigheid te kunnen kijken omdat ik voelde dat ze een geheim inhield. Ook al kon ik niet bevatten wat de betekenis van dit alles was. Mijn brein dreigde te exploderen onder de immense druk van het moment. ...

En ineens schoot een eenzame gedachte mijn kinderlijke geest te binnen. Zou de mensheid (inclusief ikzelf) niet zo ongelukkig zijn en de hele wereld zo ellendig simpelweg omdat de mensen (mezelf opnieuw niet uitgezonderd) niet weten wat er achter dit alles zit? Omdat ze het geheim van de eeuwigheid niet meer kennen? Plotseling begreep ik en voelde me heel verwant met al diegenen die ernaar verlangden om gelukkig te zijn, maar daarvoor - zonder dat zelfs maar te beseffen - op heel verkeerde plaatsen zochten.

Ik herinner me nog dat ik mijn ouders wilde vertellen over wat ik had ontdekt, maar dat ze in het geheel niet wisten wat ervan te denken en dat het hun niet eens belangrijk leek. Later, terwijl ik opgroeide en ouder werd, trok die ervaring zich diep in de nissen van mijn onderbewuste terug. Vandaag geloof ik dat het iets uit een ver verleden was dat me riep en me probeerde een weg te wijzen. Doch nog veel later en ondertussen volwassen geworden, hoorde ik het weer en begon gedreven te zoeken naar de zin van mijn leven.

Nu ben ik bijna alles over mijn vroege jeugd vergeten, mogelijk heb ik het allemaal verdrongen. Maar als ik aan dit ene moment terugdenk, kan ik nog steeds de heiligheid ervan duidelijk voelen. Ik ben tot het inzicht gekomen dat wij mensen ongelooflijke hoeveelheden energie ontwikkelen, hevige pijn en verdriet verdragen, heel veel hoop, liefde en toewijding investeren om iets goeds te creëren en vervulling te vinden - en toch keer op keer falen, vaak door het tegelijk teweegbrengen van ellende, vernietiging, verdriet en wanhoop. Simpelweg omdat we niet weten wie of wat de centrale drijfveer van alles is, niet van deze wereld, wachtend in de stilte van de eeuwigheid.

Dat is waarom, geloof ik, we allen opgeroepen worden om daarnaar op zoek te gaan.

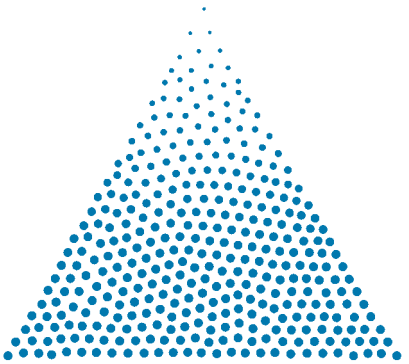

Deze tekst verscheen eerder op Logon.media.

We leefden op het platteland. Ik moet vijf, misschien zes jaar oud geweest zijn. Mijn ouders bezaten een van de drie lokale pubs die ons dorp rijk was. Ze hadden het altijd erg druk en zo bijna nooit tijd voor mij. Ik was een stil en dromerig kind, vaak ongelukkig, niet helemaal wat ze misschien voor ogen hadden gehad.

© Angelika Häusler

Het punt en de speeltuin

Hoe we er ook over denken, we voelen in onszelf de tegenkrachten van bij een groep willen horen aan de ene kant en trouw zijn aan onze eigen weg door het leven aan de andere. We kiezen voor een groep met een door ons gedeeld doel dat op die eigen weg lijkt te liggen bij de ontmoeting met de groep. De veelheid aan eigen persoonlijkheidsaspecten zal zich dan ook spiegelen in onze relatie met verschillende groepen. Het doel van een groep bepaalt daarbij welke kwaliteit van verbinding met die andere mensen we willen en kunnen beleven. Een abstract beeld van een groep of organisatie, bij voorbeeld een cirkel met een duidelijk middelpunt, helpt bij het nadenken over onszelf en de groep. Deel 1 nodigt uit tot speels nadenken aan de hand van die abstracties. Deel 2 beschrijft een aantal tendensen in groepen. De illustratietekst kan helpen om beide delen in hun zuiverste interpretatie te plaatsen.

In 'het punt en de speeltuin' zien we hoe twee mensen op de wip kunnen zitten, hoe veel mensen in een groep het zwaartepunt bepalen, hoe er ook een meer abstract middelpunt is, dat de twee punten niet hoeven samen te vallen, dat er beweging kan zijn naar het middelpunt toe, dat bij vibratieverhoging onderlinge verbinding én binding met het middelpunt nodig zijn om op het speelveld te blijven.

In een discussie zegt een vriend: 'Ik ben niet iemand die van de zijlijn staat te roepen'. Dat zet aan tot nadenken. Het eerste wat naar boven komt is relativiteit: waar is dan het centerpunt, het middelpunt? Je moet het middelpunt kennen om de zijlijn en dus je eigen positie te bepalen. Tussen de zijlijnen en het centerpunt ligt het speelveld. Grasgroen, oranjerood of donkerblauw. Voor welke competitieve ploegsport dan ook. De spelers functioneren tussen de zijlijnen. Ga je over de zijlijn dan ben je uit het spel. Of je wordt buitenstaander, in het beste geval een reservespeler. Dan kan je staan roepen vanaf de zijlijn. Maar je staat wel degelijk buiten het spel.
Verbeeld je een cirkelvormig speelveld. Een cirkel heeft een middelpunt of centrum, een straal en een omtrek. De straal en het middelpunt bepalen volkomen de omtrek. Dat lijkt evident maar is abstracter dan we meestal denken. Een punt heeft immers nul dimensies en kan niet getekend worden, het is onzichtbaar. Hoeveel engelen kunnen dansen op de punt van een naald? Een afbeelding van het punt, een stip, is een verzameling van een aantal punten die in contrasterende kleur zijn gemerkt, een vlakke figuur in twee dimensies die met wat geluk inderdaad ook het echte middelpunt omvat. De omtrek van de cirkel is een gebogen lijn, een oneindige verzameling punten. Ook de omtrek is dus onzichtbaar, hij kan niet getekend worden. Je kan je voorstellen dat de omtrek bestaat precies op de grens tussen de gekleurde streep op een afstand van het middelpunt en de omsloten cirkelschijf. Dat laatste is wat binnen de omtrek ligt. Sluiten we aan bij het vertrekpunt van dit artikel, dan kunnen we stellen: de omtrek is de zijlijn van de cirkel. Het speelveld is cirkelvormig en reikt van het middelpunt in alle richtingen even ver.
Een ander punt. Een materieel lichaam, een brok materie, heeft een zwaartepunt. Het lichaam wordt, zoals alle materie, aangetrokken door de aarde. In dat zwaartepunt, dat net zo nuldimensionaal en onzichtbaar is als het middelpunt, kan je je de aantrekkende kracht van andere lichamen en vooral van dat hele grote lichaam, de aarde voorstellen. Die laatste krachtwerking bepaalt het gewicht van het materiële lichaam. Ken je dat gewicht en zijn aangrijpingspunt, dan kan je met de wetten van Newton de bewegingen van het lichaam berekenen en zijn baan voorspellen. Een zwaartepunt is dus heel erg gewichtig! De overige aantrekkings- of afstotingskrachten tussen lichamen verwaarlozen we gemakshalve in deze context. Bekijken we een voorbeeld: Je steekt precies in het zwaartepunt een spijker door een stuk karton en prikt daar-

P 24-25. Australische soldaten van het 11de Bataljon AIF poseren in de Eerste Wereldoorlog op de Grote Piramide van Gizeh, 10 januari 1915, vlak voor hun vertrek naar Gallipoli.

mee het ding aan de muur. Hoe je het karton ook rond zijn as draait: het blijft telkens rustig hangen in de stand waarin jij het loslaat. Smeer je enkele dikke klieders verf op jouw karton of prik je er enkele duimspijkers in, en verplaats je zo het zwaartepunt, dan zal het geheel een slag draaien tot het zwaartepunt precies onder de as komt te liggen. Als je heel goed mikt kan de schijf ook net boven het ophangpunt een labiel evenwicht vinden. Hierbij kan je aan een wip denken: een goede wip in een speeltuin kun je horizontaal in evenwicht laten staan. Het zwaartepunt ligt net boven het steunpunt, de as van de wip. Gaan er twee kinderen op de wip zitten dan slaat de wip door naar de kant van het zwaardere kind. Het zwaartepunt verschuift door de wipbalk in de richting van dat kind. Het spel kan beginnen. Het kind zet kracht om de wip naar de andere kant te laten doorslaan. Speeltuinplezier.

Een organisatie van mensen of een groep kun je benaderen als één lichaam. Is dat een materieel lichaam? Figuurlijk zeker wel. Ook dat lichaam heeft zijn zwaartepunt. En een middelpunt, desnoods enkel het middelpunt van de belangstelling. De spontane neiging bestaat om het zwaartepunt van de organisatie te verbinden met noties van macht. Dat komt vermoedelijk voort uit het klassieke organisatiemodel, met een bij enkele mensen geconcentreerde beslissingsbevoegdheid. Toch werd ook de macht van de beslissers, de leden van de organisatie met de macht om beslissingen te nemen en door te voeren, binnen dat model al af en toe uitgedaagd. Bij voorbeeld door vakbonden of bij een spontaan zich verenigen van de 'lichtere medewerkers' om samen een tegenwicht te bieden aan de macht van het centrum. Ja, in een organisatie met een geconcentreerde macht valt het zwaartepunt nagenoeg samen met het middelpunt. De andere medewerkers wegen slechts heel licht, zijn nauwelijks medebepalend voor het zwaartepunt van de hele organisatie.

In een zelfsturende organisatie hebben de over het groepslichaam verdeelde medewerkers elk hun gewicht, of zij nu dichter bij het middelpunt van de groep vertoeven of eerder in de buitengebieden functioneren. Elke medewerker bepaalt mee het zwaartepunt van de organisatie en daarmee de beweging van de organisatie door de wereld van al die andere organisaties en organismen. Als een medewerker zelf door de organisatie beweegt, bijvoorbeeld door carrière te maken, of als een aantal medewerkers zich systematisch verenigen, dan verplaatst zich het zwaartepunt van de groep.

Maken we een abstractie. Stellen we ons een ideaal groepslichaam voor als een cirkel, met een middelpunt en een straal en de zo gedefinieerde cirkelomtrek. Daarbuiten is buiten, dan behoor je niet tot de groep. Je speelt niet mee. Groepsleden bevinden zich op variërende afstanden tot het middelpunt. Meestal bewegen ze in een zone tussen twee cirkels met eenzelfde middelpunt. Zo'n cirkel kun je naar binnen toe, in de richting van het middelpunt enkel overschrijden als

Een ideaal groepslichaam is als een cirkel, met een middelpunt en een straal. Buiten de cirkel is buiten, dan lig je eruit en je speelt niet mee

je de kwaliteit draagt die met de meer naar binnen gelegen zone overeenstemt. Kwaliteit is een vibratiesleutel, de mogelijkheid tot resonantie met de eigen toon van de zone.
Een abstracte groep is per definitie minder materieel. Gaan we nog een stap verder. De ziel is immaterieel. Zij heeft geen gewicht en bepaalt dus niet het zwaartepunt van het individuele lichaam noch van de groep. Als de ziel lijkt te zijn gewogen bij het overlijden van een mens is dat een foute interpretatie: niet de ziel maar de fijnstoffelijke lichamen verlaten op dat moment het grofstoffelijke lijf. De lichamen van de groepsleden en daarmee ook hun gedachten, hun overtuigingen, hun emoties, … hebben figuurlijk zo hun gewicht en bepalen dus met zijn allen het zwaartepunt van de organisatie. Sommige groepsleden gooien hun gewicht in de weegschaal. Andere doen heel gewichtig. Weer andere willen vooral niet storen en houden hun verwaarloosbare gewicht op hun eigen kleine en wel gekozen plaatsje. De hiërarchische piramide, met de macht van de top boven het centrum, is niet het enig mogelijke beeld van een organisatie. We kunnen ons een kring of cirkel voorstellen: alle leden van de organisatie staan daarin naast elkaar op een gelijke afstand van het middelpunt. Hand in hand trekken zij de grenslijn van de organisatie en zijn zo de uitwisselingsmogelijkheid met de buitenwereld. De kracht, de standvastigheid, de kwaliteit van de onderlinge verbindingen, elk en alle over de individuen verdeelde vermogens bepalen hoe de organisatie zal interageren met de wereld daarbuiten. Dit gegeven nodigt uit tot aandacht voor de blijvende verbinding en voor het laten bestaan en groeien van de individuele talenten.

In het beeld van de organisatie als een cirkel is het midden van de kring leeg van mensen.
En toch bevat het midden alle beelden. In het midden is het spirituele wezen.
Dit wezen is ten zeerste reëel en het bevat het onfeilbare getuigenis. (Tao Teh King).
In zo'n organisatie ligt het leidinggevend principe in het midden, zonder dat het vastgelegd kan worden. De inspiratie van de groep komt voort uit het midden en is van elk en alle leden van de groep. Niemand kan stellen: de waarheid is van mij. Eenieder kan zeggen: ik vertolk voor ons allen nu de actuele uitdrukking van de waarheid van onze groep. Hij of zij nodigt de anderen op de omtrek uit om te luisteren. Luisteren is de basishouding

in een dergelijke kring. Dit alles stelt het 'staan roepen van de zijlijn' in een volkomen ander daglicht.
Een mythisch voorbeeld zijn de ridders van de ronde tafel. Er was een vereiste: men mocht slechts zitten in die tafelkring als men bereid was de wapens af te leggen. De kring nodigt uit, ja eist van de samenstellende leden dat zij telkens weer hun verdedigingsmechanismen loslaten en de ander in geen geval als vijand benaderen. Het wordt een kring van vertrouwen. Vertrouwen in de kracht van de groep, geloven in de waarheid uit het midden. In kwetsbare openheid gaan staan in de onvoorwaardelijke verbinding met elkaar.
De koning zit mee aan aan de ronde tafel. De koningsmantel kan echter door elk van de ridders worden omgeslagen, vanuit de bezieling van het midden. De mantel bevestigt het hier en nu op zich nemen van verantwoordelijkheid voor de tafelronde. De koning is de initiator, hij neemt het initiatief tot vergaderen, tot het verzamelen van de kring. De koning bewaakt de noodzakelijke kwaliteiten van de vergadering. De koning ziet erop toe dat de vergadering uitmondt in een zo zuiver mogelijke vertaling van de inspiratie van het midden.

Maak geen ophef van eerwaardigheid, dan zal het volk niet twisten. … Daarom: de wijze regeert door de harten ledig van begeerte te maken, de buiken stevig te voeden, de slechte neigingen te verzwakken en het beenderstelsel te versterken. Hij maakt voortdurend dat het volk niet weet en geen begeerten heeft. Als dit niet geheel lukt, maakt hij dat zij die wel weten, niet durven te ageren. Hij doet woe wei, en dan is er niets waarin hij niet goed regeert.
Hoge gratie en degradatie zijn dingen van vrees. Het lichaam is als een grote ramp. Waarom zegt men dit van hoge gratie en degradatie? Hoge gratie is iets inferieurs. Verkrijgt men haar, dan is men als in vrees. Verliest men haar, dan is men als in vrees. Daarom zegt men: hoge gratie en degradatie zijn dingen van vrees. (Tao The King)
Op deze aarde heeft een ronde tafel zo haar gewicht. Dat beperkt de mogelijkheid om een heel grote ronde tafel te

We ervaren de middelpuntvliedende kracht en houden ons spontaan beter aan elkaar vast. Onze verbinding wordt hechter. Wat houdt ons samen?

maken en daaromheen alle groepsleden te verzamelen. In een grotere organisatie ontstaat een inner circle, een meer naar binnen gelegen cirkel die dichter bij het midden functioneert. De principiële rollen veranderen hiermee niet: de functie van koning kan door elk van de leden uit elk van de concentrische cirkels op zich worden genomen, de koningsmantel omgeslagen. De grote opdracht blijft luisteren, na het afleggen van onze wapens.
De uitdaging is nog groter: naast het gewicht van de aardse aantrekkingskracht is er in deze wereld ook de neiging tot kristallisatie. Deze kan van de koning een stenen beeld maken dat aanbidding vraagt van buitenste kringen. Zolang daarvoor open ontvankelijkheid bestaat in welke kring dan ook, zolang blijft het vuur van het midden instromen in de groep. Vroeg of laat zal het vuur elke kristallisatie doen smelten om opnieuw op te gaan in levende actuele werkelijkheid.
Leven is beweging. Leven wordt verbonden met een rondgaande beweging, Denk aan chakra's, kijk naar het leven in een kolkende bergbeek. Leven wordt verbonden met een vortex, de draaikolk die ontstaat bij een draaiende beweging in een vloeistof. Je zou je kunnen voorstellen dat de hele organisatie, in een cirkel rond het middelpunt, vanuit dat centrum in een steeds sneller draaien wordt gebracht. Een verhoging van het trillingsgetal, van de frequentie. Op onze aarde genereert zo'n draaiende beweging een aantal krachten. Zie jezelf op een vlakke draaischijf in de speeltuin.
De schijf gaat steeds sneller draaien. Wat voel je? Er is een steeds grotere kracht die je naar en over de omtrek van de schijf wil drijven, de middelpuntvliedende kracht. Als je dan nog over de schijf gaat lopen, struikel je geheid onder invloed van een heel verwarrende maar effectieve kracht: jouw voet wil niet daar neerkomen waar jouw hoofd hem had gedacht.

Gaan we terug naar het beeld van de groep als een cirkel, nu verzameld, hand in hand, op een draaiende schijf. We ervaren de middelpuntvliedende kracht en houden ons spontaan beter aan elkaar vast. Onze verbinding wordt hechter. Zal de binding sterk genoeg blijken te zijn? Ook als de snelheid en daarmee de krachten van de draaiing verder toenemen? Wat houdt ons nog samen?
De middelpuntzoekende kracht. De kracht die het midden zoekt. Het midden doet in ons een verlangen ontwaken naar verbinding met het midden. Deze verbinding kan kracht in ons doen. Als wij ons laten trekken. Terwijl we allen rechtop staan in de sneller en sneller wentelende kring. We blijven rechtop staan, schijnbaar in rust, in een werveling van krachten. Met elkaar verbonden in een onverbrekelijke broederkring. Gedragen door de verbinding met het midden. Met het midden van onze ziel. ✪

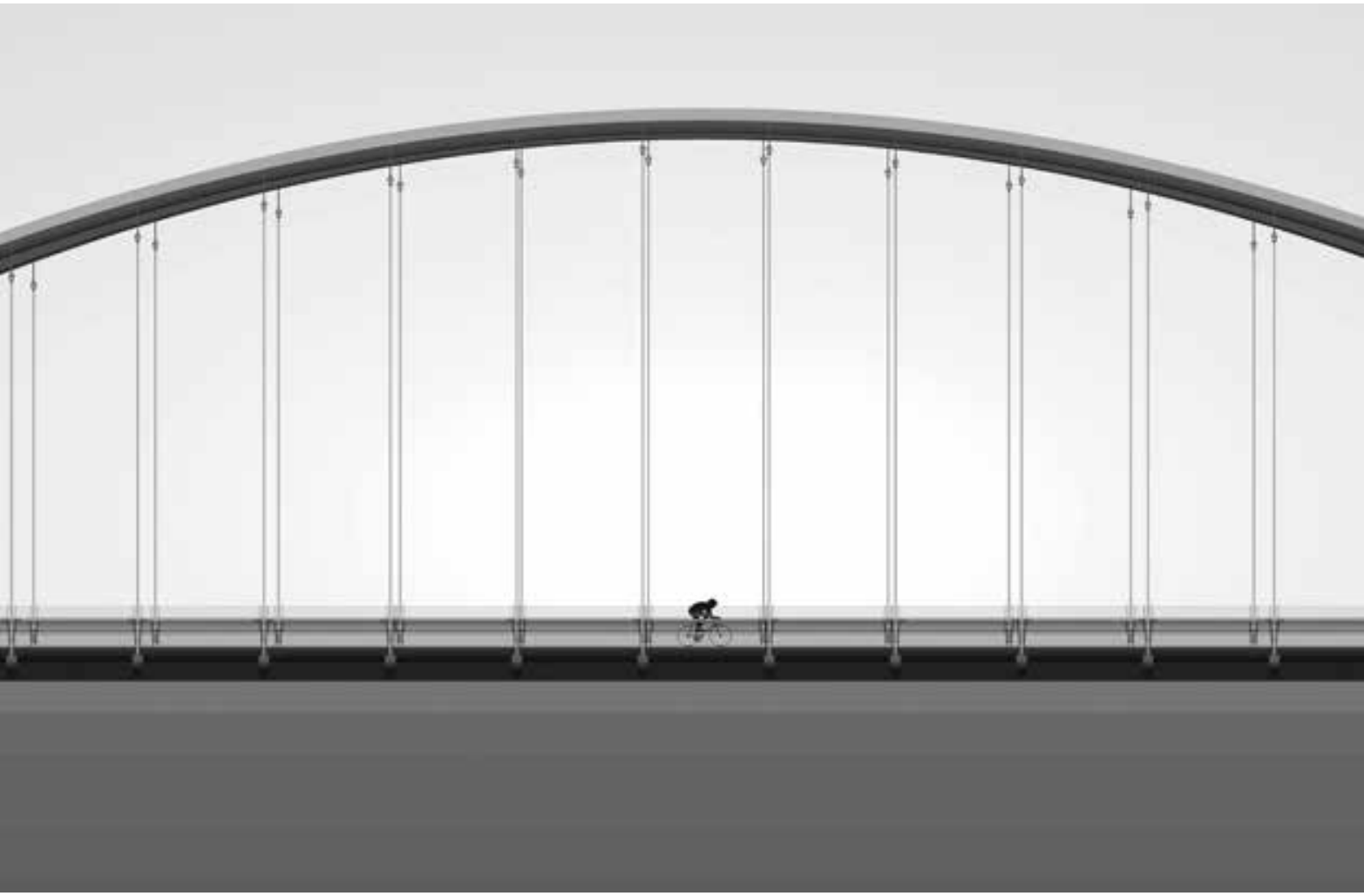

Een brug die die wankelt of beweegt maakt ons onzeker en voelt onveilig. Maar al is de diepere betekenis van een brug vooruitgang, verbinding en stabiliteit, niets is onveiliger dan een brug die rigide en inflexibel is. Een brug die niet kan meebewegen breekt, en is daarmee levensgevaarlijk. Transities die te rigide zijn dragen het gevaar in zich het doel niet te bereiken. Geef mee, en de afstand wordt overbrugd. Het is de boog die de rechte weg mogelijk maakt.
Overspannen, verbinden, een brug slaan, overbruggen, de oversteek maken. Er wordt aan beide kanten gewerkt. Veel dragers, pijlers en stijlen die de brug dragen. Eerst de brug, dan de oversteek. Je overwint de hoogtevrees, je zet je schrap, de wind raast om je hoofd. Je gáát. En de mooiste symboliek van al: de hoop.

Uitzwermen

Als we deel uitmaken van een groep bespeuren we in ons vaak een dubbele houding: we verlangen naar de veilige geborgenheid van de groep en we willen sterk presteren of ons uitdrukken als individu. Dat laatste vereist een zich enigszins losmaken of overstijgen van de groep. Het zoeken van het geluk van de eenzaamheid.

Elias Canetti gaat in 'Macht en massa' in op dit fenomeen. Vooral dan op een zich vormende massa, een grote groep. In zo'n groep is de drang naar de veiligheid in de groep sterker dan de angst voor aanraking door het onbekende, de angst voor aanraking door een onbekende. De veiligheid van de groep drukt zich uit in een galvaniserend effect, een verlies van individualiteit, het opgaan in de groep. De groep wordt als één lichaam. Het bereiken van dit maximale effect noemt Canetti: de ontlading van de groep. Allen die tot de groep behoren voelen zich dan gelijk, zij hebben hun verschillen volkomen – maar tijdelijk – afgelegd. Om dit gelukkige ogenblik, waarin niemand meer, niemand beter is dan de ander, worden mensen tot massa. Later zal de groep weer onherroepelijk uit elkaar vallen, onder invloed van interne en externe krachten. De verschillen tussen mensen worden opnieuw pijnlijk duidelijk.

Opvallend is hoe sommige groepen of organisaties, sommige massa's in wording, met de in groepen van mensen aanwezige tendensen omgaan. Denk bijvoorbeeld aan een kerk. Het begint vanuit de kracht van de idee waaromheen de eerste mensen zich verzamelen. De massa wil vanuit haar natuur altijd groter worden. Om telkens weer tot ontlading te kunnen komen – het gelukkige beleven van gelijkheid – moet zij blijven groeien. De massa wordt groot, wordt te groot, moet worden georganiseerd. De organisatie wordt een instituut. Het eigen gewicht van het instituut, dat dan een leven op zichzelf leidt, tempert gaandeweg de kracht van de oorspronkelijke werving, het vuur waaruit de massa zich ooit begon te vormen. Het doel van de massa – waarom mensen zich bewust verenigen – wordt in een kerk ver weg in de tijd geplaatst. Op die manier zal de massa blijven bestaan, zelfs als er weinig aangroei is in aantal mensen. Herhaling, waaronder het herhalen van riten, waarborgt de mensen in de massa een beheerste zelfbeleving.

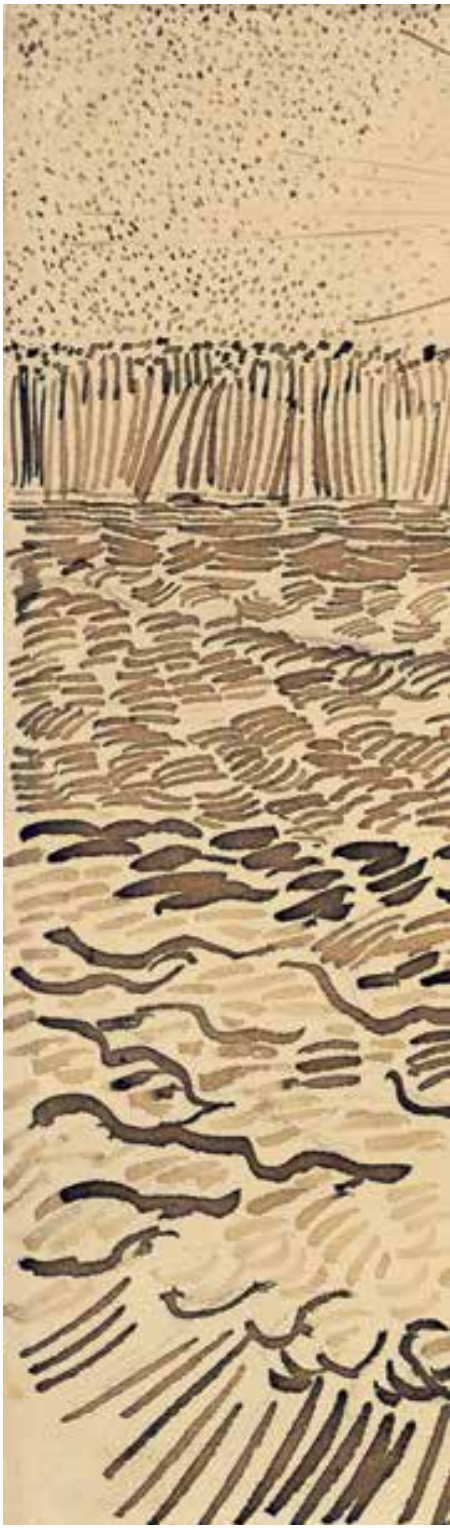

Vincent van Gogh,1888. Potlood, pen en rietpen in inkt, op papier. © Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)
Deze tekening maakte Vincent naar een van zijn eigen schilderijen: De zaaier. De zaaier staat symbool voor de eeuwige cyclus van het bestaan. Wie zaait, brengt nieuw leven voort.

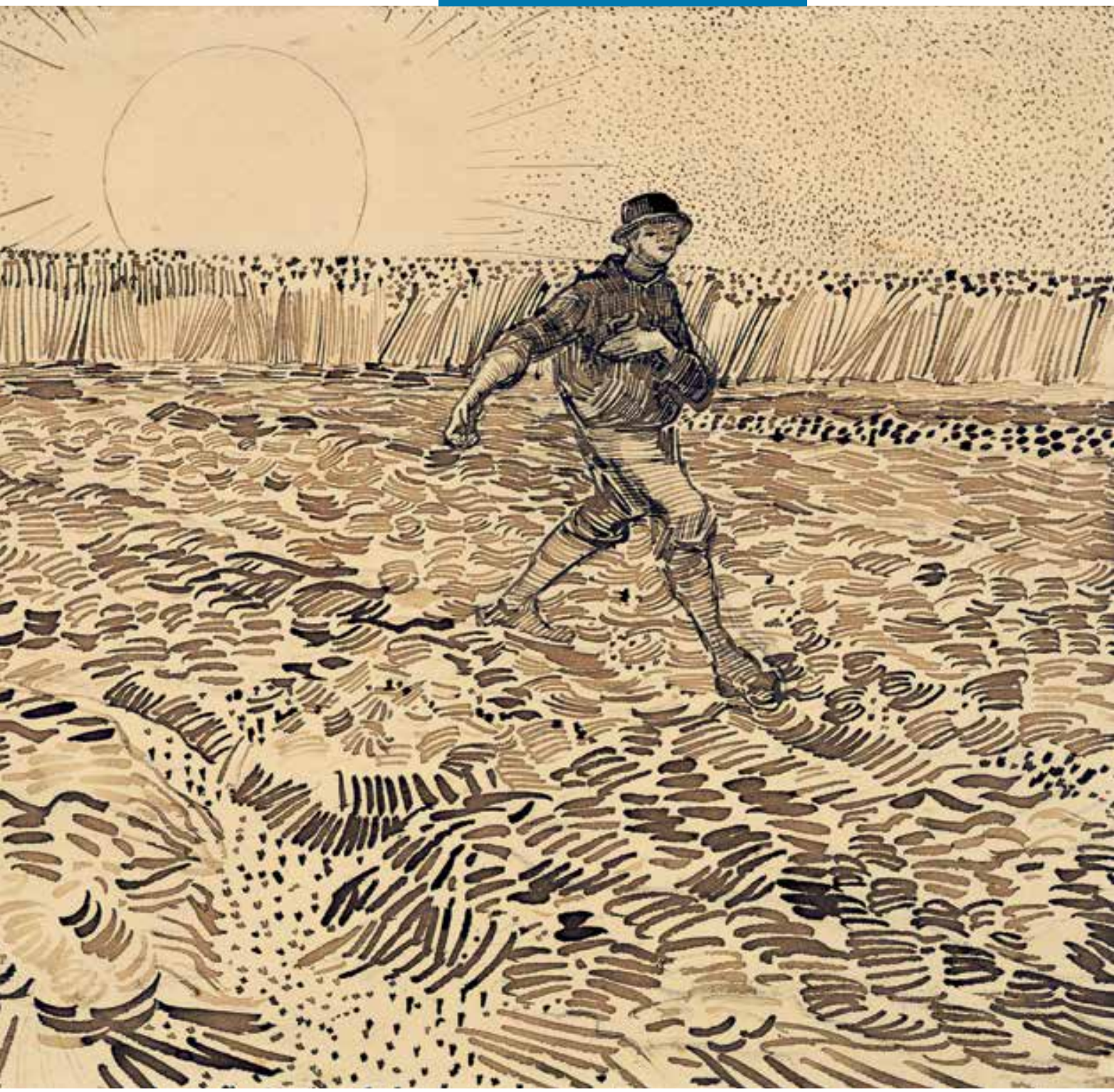

Er gaat een groep verkenners uit, op zoek naar een nieuw en meer definitief onderkomen, in een nieuw levensveld ...

Eigenschappen van de massa zijn:
- De massa wil altijd groeien.
- Binnen de massa heerst gelijkheid.
- De massa streeft naar dichtheid.
- De massa heeft een richting nodig.

We overwogen tot hier enkele elementen uit *Macht en massa*.
Gelijk geworden individuen in een massa hebben iets van atomen in een atoomrooster. Dat is een rangschikking van de atomen volgens een herhalend patroon. Je kan je speels afvragen of atomen in zo'n rooster blind uitwisselbaar zijn of dat een atoom een bewuste individualiteit heeft en ervoor kiest zijn plaats in het patroon in te nemen.
Echt spannend wordt het als we naar radioactieve atomen kijken: zij kunnen in hun rooster tot een bovenkritische massa verzameld worden. Daarbij spelen gelijkheid en daardoor uitwisselbaarheid, dichtheid en richting een belangrijke rol. Wordt een blinkende bol radioactief materiaal door de omstandigheden in zijn omgeving samengedrukt tot een bovenkritische dichtheid, dan worden de transformerende kettingreacties zelfversnellend en een enorme energie wordt vrijgemaakt.
Een levende vorm van groep of massa is een bijenfamilie. Zij leeft met een hoge dichtheid in een beschermende omgeving zoals een bijenkorf. In het late voorjaar zwermen een deel van de bijen en de oude koningin uit. Zij verlaten de korf, het ouderlijk huis, om toe te laten dat daarin nieuwe groei van de familie plaats vindt. De uitzwermende bijen

moeten een nieuw onderkomen vinden. Eerst gaan ze aan een tijdelijke rustplaats hangen, bijvoorbeeld een boom. Al hangend werken ze heel goed samen en de bijen die het contact met de drager maken – in het voorbeeld de takken en stam van de boom – worden voortdurend vervangen door nieuwe werkers. De bijen zijn heel dicht bij elkaar, de dichtheid van de zwerm is maximaal.
Waarheen zullen ze verhuizen? Verkenners worden uitgezonden en gaan op zoek naar een nieuw verblijf voor de zwerm. Dat moet er in de winter voor zorgen de bijen, met behulp van de energie uit hun honingvoorraad, op voldoende temperatuur te houden om te overleven.
De verkenners zoeken dus zo'n potentiële bijenwoning, inspecteren die van binnen grondig en vliegen dan terug naar de wachtende zwerm. In een korte repetitieve dansbeweging communiceren ze hun bevindingen met andere verkenners in de zwerm. Hun bewegingsrichting in de dans geeft de relatieve positie aan van de vindplaats ten opzichte van de zon en de zwerm. De duur en de heftigheid van de dans drukken de kwaliteit van de vindplaats uit. Zo wordt de essentiële informatie van de individuele verkenningsvluchten heel efficiënt gedeeld met de zwerm en de andere verkenners. Wie van deze laatste door het vertoonde enthousiasme over de geschiktheid van een vindplaats wordt overtuigd gaat zelf ter plekke kijken en communiceert bij terugkomst ook zijn bevindingen. Andere verkenners proberen het enthousiasme van een vinder te drukken vanwege hun eigen ideeën over de door hen zelf gevonden andere plekken. Zij temperen de dansbeweging van de originele verkenner en maken daarbij piepgeluidjes. Uiteindelijk is een aanzienlijke fractie van de verkenners enthousiast over één zelfde vindplaats. Dat doet de zwerm schakelen om zich te spreiden – je ziet de dichtheid van de zwerm sterk afnemen – de rustplaats wordt losgelaten en met zijn allen vliegen de bijen in een grote wolk naar het toekomstige nieuwe onderkomen. Bij meerderheid is beslist door de groep van verkenners, die overigens enkel een stem uitbrengen en toelichting geven nadat ze zelf de vindplaats hebben geïnspecteerd. 'Van horen zeggen' of positieve discriminatie spelen niet mee in de besluitvorming.
Een school als deze is een groep, is een massa. In elk van ons kunnen we de reacties op groepsvorming ervaren: ik wil erbij horen en ik wil mijzelf zijn. Zal ik het 'ik wil mijzelf zijn' op kritieke momenten kunnen opgeven voor het meebewegen met de groep? Heb ik volkomen deel aan het in het midden gelegen doel van de groep?
Deze school, deze groep van leerlingen, kunnen we zien als een uitzwermend stukje mensheid. Het oude onderkomen, deze wereld, wordt achtergelaten. Gedreven door verlangen naar een andere werkelijkheid. Mettertijd zal zich uit de mensen die blijven, veel later waarschijnlijk als uit een bijenfamilie weer een nieuwe school vormen.
Nu wordt er uitgezwermd naar een tussengebied, een tijdelijk onderkomen waarin de groep van hen die vertrekken heel kwetsbaar aanwezig blijft, dicht bij hun punt van uitgang. Terugkeren behoort echter niet meer tot de opties. Er gaan van de groep verkenners uit, op zoek naar een nieuw en meer definitief onderkomen. Dit zal een verblijfplaats zijn, de plek, in een nieuw levensveld, waar de jonge zwerm zich verder zal kunnen ontwikkelen en zijn taken opnemen in het grote geheel. Zoals bijen bij voorbeeld voor bestuiving van de bloemen zorgen in de omgeving van hun nieuwe woonplaats.
Hoe vinden we onze weg als groep, als

eenheid, uit deze wereld naar die andere wereld? De verkenners komen teruggevlogen met informatie over hun vindplekken. Gezien de aard van de doorgetrokken zones zullen hier enthousiaste verhalen tussen zitten over hemelse gebieden, voorgaande broederschappen, aardse paradijzen, gigantisch ruime bewustzijnsvormen, Olympische goden,… onuitputtelijk. Welke zijn de eisen waaraan elke verkenner zijn ontdekking zal toetsen? Hoe onderscheiden we enthousiaste impulsen die een aantal verkenners enkel van horen zeggen hebben? Hoe voorkomen we het ontstaan van een subgroep, van een bewegingsrichting, rond een verkenner met vooral een heel charismatische persona? Een gekristalliseerde koning? Bekijken we de wereld zoals die nu is, of misschien in een toekomst die nog wat meer verward is. Een aantal jonge mensen, afkomstig uit één bijzondere familie of uit de onmiddellijke omgeving daarvan, vergadert ergens in een Afrikaans land samen met andere jongelui. Hun verantwoordelijkheid is het organiseren van opvangkampen voor jonge vluchtelingen. Op enkele plaatsen in het lokaal hebben ze een klein artefact opgesteld dat voor een kwaliteit van de omgeving zorgt die wordt omschreven als: een essentieel wij-gevoel, een voelbare verbondenheid, een beleefde eenheid binnen de groep. Dit artefact kun je zien als het denkbeeldige middelpunt van de groep. De tegenkrachten zijn echter te sterk en de verbondenheid wordt door de werkelijkheid verscheurd. Eén van de gezinsleden heeft bovendien onvoldoende eigen zielensterkte – innerlijke verbondenheid, bewust contact met de eenheid in het midden – om actief mee te kunnen werken in het helpen van de mensheid. Het be strong, Rachel, van haar oudere broer helpt haar uiteindelijk toch niet over de drempel.
Het verhaal vind je in Shikasta van Doris Lessing.

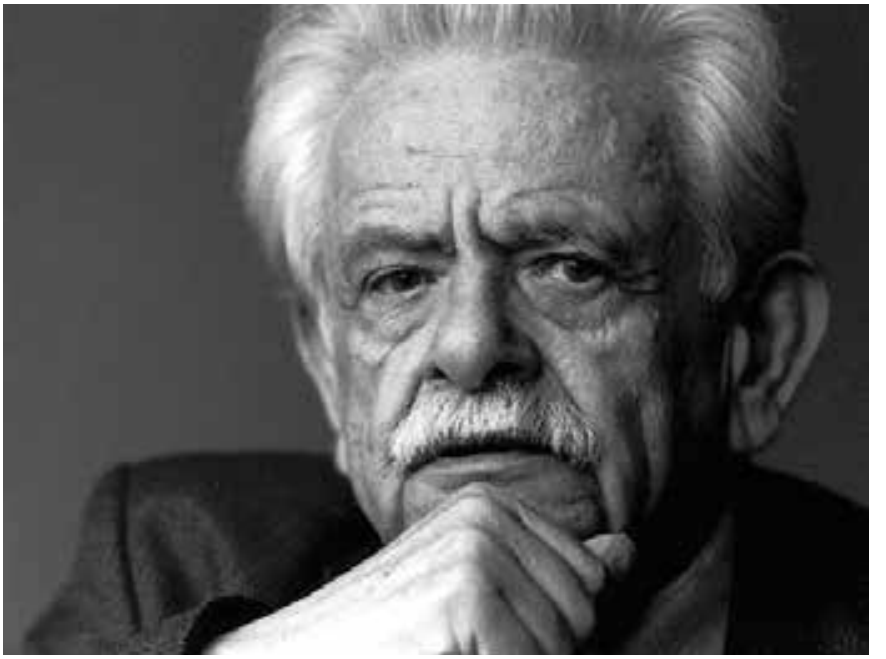
Elias Canetti, schrijver van Macht en massa

Ken je dat gevoel niet opgewassen te zijn tegen de verbrekende tendens naar chaos in deze wereld? Hoor je af en toe een oudere broeder tegen je zeggen: be strong?
In een ander boek heeft dezelfde schrijfster het over de Vertegenwoordiger van de planeet. Dat kan een individu zijn, dat die rol vervult zoals de verkenners bij de bijen. Terwijl de mensheid op de planeet in dat verhaal onder de effecten van het afkoelen van de planeet langzaam inslaapt doen de Vertegenwoordigers er alles aan om bewustzijn wakker te houden. Hun eigen bewustzijn en de kleine vlammetjes bewustzijn van zoveel mogelijk onherroepelijk uitdovende mensen. En zij ervaren dat ze daarbij zelf innerlijk veranderen. Een verandering die zich ontwikkelt volgens zijn eigen tijd en vaak zonder hun eigen bewuste of actieve ingreep.
Als de tijd rijp is trekt dé Vertegenwoordiger, nu de aanduiding voor de eenheidsgroep van wakker bewuste overlevenden, onder leiding van een profeet naar de Noordpool.

Van daar stijgen hun zielen op als een vlucht vogels of een zwerm bijen: één lichaam en ook een groep van individuen, met ieder zijn eigen gedachten en gevoelens. In de opgaande beweging en in het delen van uitdrukkingen van bewustzijn met de anderen gaan ze op in stromen van denken of voelen, 'die in en uit en rond bewegen, het afzonderlijke tot één maken. Wat zien zij daar, voelen zij daar… en waar? In wat voor plaats of tijd zullen wij zijn dan? Wat zijn wij, wanneer?' ✪

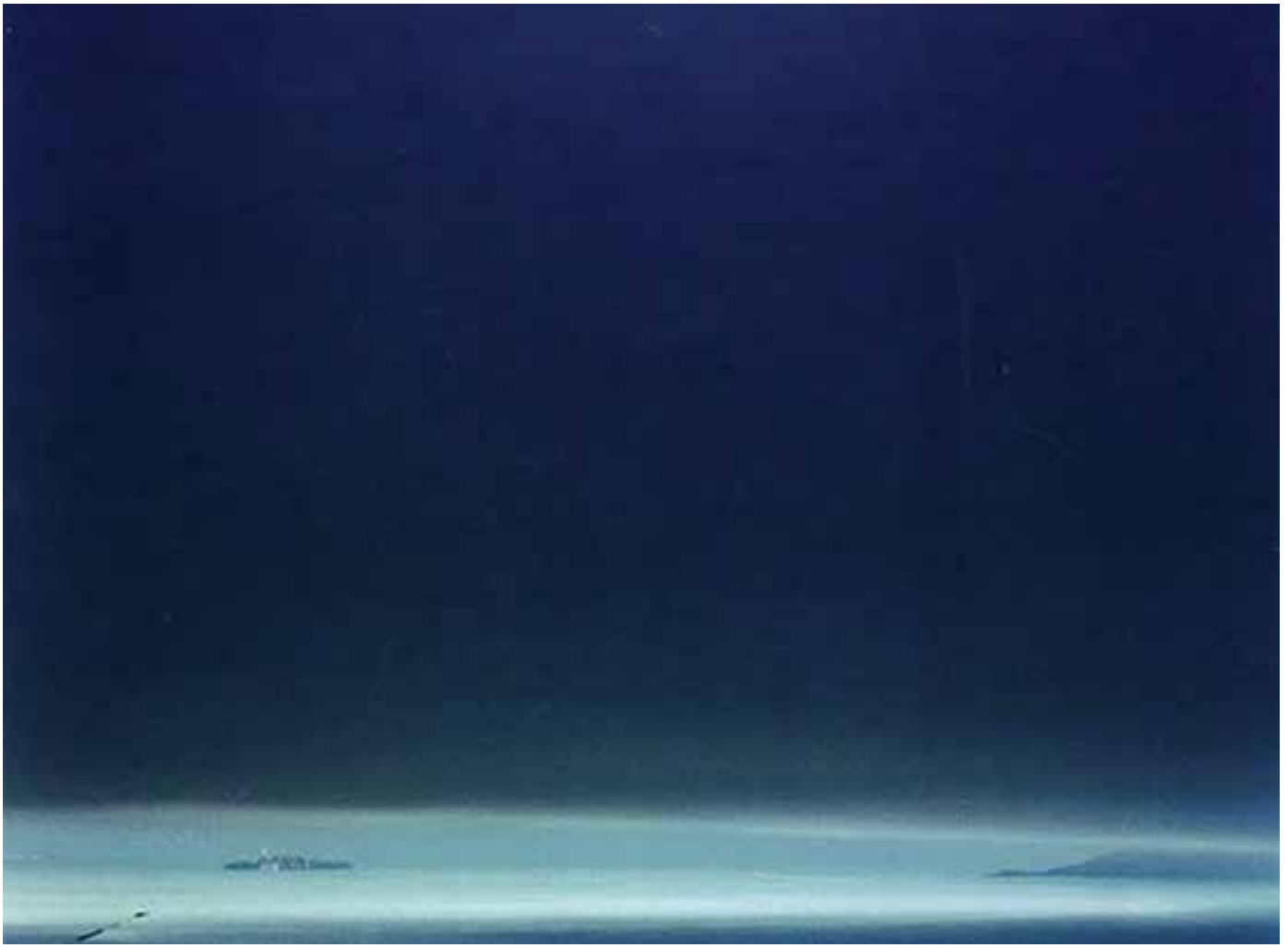

© Richard Misrach, Goldengate

Kunstenaars en schrijvers vinden in bruggen een dankbare inspiratiebron. In de legende van Parcival, bezongen door Alfred Lord Tennyson, zien we als in een kleine wereld alle aspecten van het menszijn. Daar komt de jonge held na lange omzwervingen aan 's werelds end. Vol ontzag ziet hij een kristallijnen brug oprijzen. Zie hoe haar goudschitterende boog in de einder verdwijnt, waarachter hij de graalburcht weet. Alleen zoekers vinden die. Maar volgens de legende is het niet Parcival, die onschuldig maar hoogmoedig aan de zoektocht begon, die zal slagen. Op zeker moment reist hij samen met een andere ridder. Een ridder die van de onbekende andere kant komt, voortreffelijker is dan hij en volkomen in evenwicht met het licht en de glans die van de graalburcht omlaag stralen. Galahad is zijn naam, zegt de legende. En als dan, daar aan 's werelds end, op een magisch moment de hemel openbreekt, en licht en glans een brug vormen naar volkomen nieuwe verten (want zegt men niet dat de graal niet meer in de stoffelijke wereld te vinden is?) dan is Parcival tot in het hart gelukkig, voldaan, ontroerd; hij heeft immers zijn leven gegeven; maar is het Galahad, die van de overzijde is, die de brug overtrekt. Want geest is geest, en stof blijft stof. Maar voor een korte tijd gaan zij samen, is er een brug. Ziedaar de kleine wereld van de mens. Steek over!

Uiterlijk, innerlijk en het binnenste. Een illustratie

Deze illustratie sluit aan bij begrippen uit het boekje *Enkele woorden uit het binnenste, voor hen die nog in de tempel en in de voorhoven zijn* van Karl von Eckartshausen. Letten we op die aanduiding van positie: 'uit het binnenste', en: 'voor hen die in de tempel en de voorhoven zijn'. Dat is dus: niet in het binnenste, maar wel meer naar buiten. Bovendien heet het: die nog in de tempel en de voorhoven zijn. Blijkbaar is die meer naar buiten gelegen positie bedoeld als tijdelijk! Uiterlijk, innerlijk en het binnenste als drie cirkels rond één middelpunt.

Trekken we op een blad een gebogen en gesloten lijn, een cirkel. De cirkel verdeelt het eerder onverdeelde blad in twee delen. Voor ons gewone bewustzijn kan er – en zal er – gekozen worden tussen binnen en buiten de cirkel. Wie wil er buiten blijven staan? Vermoedelijk willen we allemaal naar binnen. Waarom zouden we toch allemaal naar binnen willen? Dit schema reflecteert een aantal sociale en psychologische mechanismen: we gaan graag binnen in een groep, we horen er graag bij. Als we ambitieus zijn willen we liefst nog behoren tot de inner circle, de binnenste cirkel. De binnenste cirkel rond wie of wat?

Schematisch is er in de cirkel een middelpunt. Het binnenste. Een punt is dimensieloos, in feite immaterieel. In een punt kan je de lijn denken die loodrecht op het papier staat. In het papiervlak liggen de onderling loodrechte lijnen van de eerste twee dimensies als een kruis. Wij leven, wij zijn ons bewust in drie dimensies.

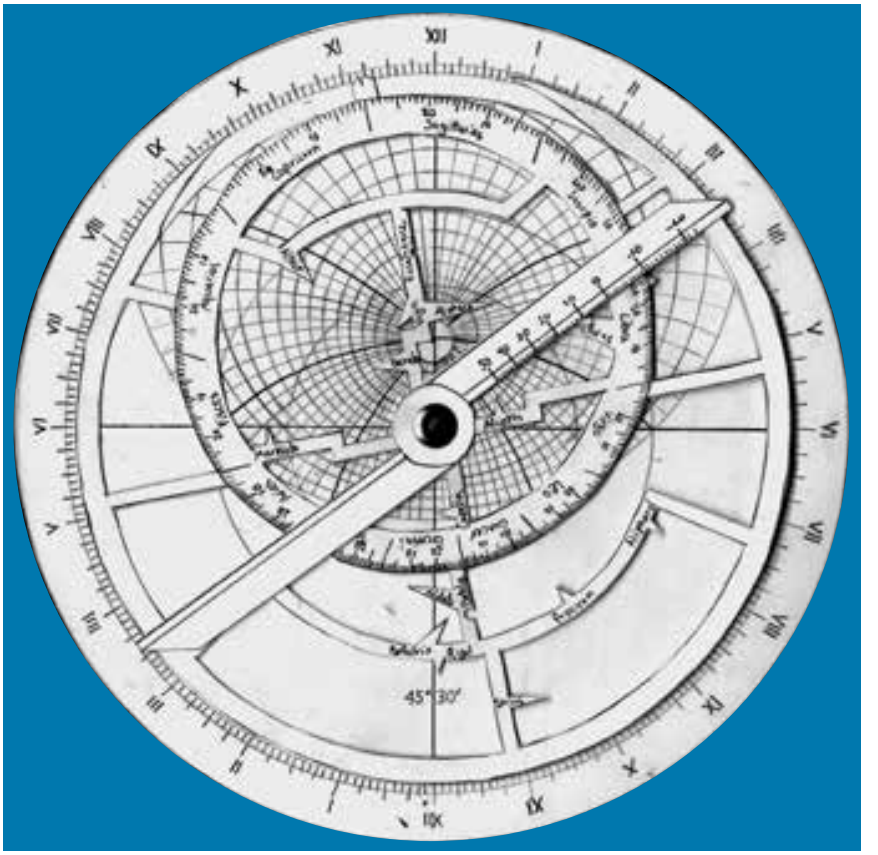

De drie lijnen, de drie onderling loodrechte richtingen hebben één punt gemeen. Dat ene, gemeenschappelijke punt, de doorgang tussen de dimensies, noemt men de oorsprong. Het punt is dus de doorgang naar de hogere dimensie.
Energetisch leeft een mens door het wervelende ademen van zijn chakra's. Samenvattend en schematiserend kunnen we onszelf – een systeem van chakra's – voorstellen als een wiel op een as. Wij zijn materieel. De as is niet materieel. Wij zijn in draaiende beweging, een vortex. De as is, wat de rotatie betreft, in rust. Een chakra heeft een bekervorm. Kijk je van boven op een beker dan zie je een cirkel rond zijn middelpunt.
Maken we nog een abstractie. Er is een duidelijke vormanalogie tussen een boom, met zijn kruin, stam en wortelstronk enerzijds en een beker, met kelk en steel en voet, anderzijds. De bekervorm geeft ook de bewegingen aan, die er bij de boom zijn: opvangen in een ontvankelijke vorm naar boven, in het licht. Naar de centrale as, de ruimtelijke symmetrieas van de figuur toe versmallen, dat is daar dichterbij komen. Transformeren en via de opengaande voet in de duisternis van beneden spreiden. Dat is de inademende beweging. Uitademen kun je als volgt zien:
Binnenkomen in de voet van de beker en naar binnen gaan betekent tegelijk een opwaarts gaan en een proces van transformatie. Het licht daalt in, het wezen in transformatie stijgt op. Zoals in een boom, in een beker, in een chakra. De procesmatige transformatie wordt in deze school aangeduid met de term: transfiguratie.
Karl von Eckartshausen beschrijft de school van de mensheid als een beweging van mensen door de cirkels uiterlijk, innerlijk en het binnenste. Omgekeerd stroomt het licht vanuit het middelpunt door de cirkels uit. Maak je deze vlakke afbeelding driedimensionaal, dan zie je ook het opwaarts gaan door de beker.
Eckartshausen geeft ons een aantal leefregels voor die beweging; men kan ze lezen als vingerwijzingen voor het deel uitmaken van een heel bijzondere groep.
Uiterlijk: Zoek eerst het ene in uzelf, daarna het ene buiten u, in de natuur. Probeer tenslotte één te worden met de mensen en schepselen die om u heen zijn, opdat u één wordt met hem die de bron van alle dingen is.
Innerlijk: Wees eenvoudig als een kind, dat het boze niet kent. Sluit u af van alle dualiteit en gespletenheid in uzelf. Neem afstand van eigenzinnigheid, eigenwilligheid en eigenliefde. Mogen uw hart en uw denken altijd gericht zijn op de eenheid.
Het binnenste: Ons hart of onze wil zal rechtstreeks naar de bron van het licht zoeken. Deze bron is Jezus Christus. Deze lichtbron is de sterkste aantrekkingskracht, die ons tot zich trekt zodra wij ons laten trekken. ✪

© KangHee Kim. Golden Hour, 2017. De foto is onderdeel van haar project Street Errands.

13 keer de zin van alles

Zingeving, overal kom je het tegen, in de Volkskrant is zelfs een hele serie interviews gehouden met mensen uit allerlei richtingen van de maatschappij, met als kernvraag: wat is de zin van het leven. Het is boeiend om de diverse antwoorden te lezen, die we hieronder in een samenvatting weergeven.

Sociologe: De zin van het leven? Geen. We zijn er gewoon. Er is geen ijkpunt, het leven geeft eindeloos veel kansen. Opvattingen die uitgaan van zin hebben tot groot leed geleid. De vraag roept irritatie op. Het is kletspraat vermomd als diepgang. In het communistische nest waar ik uitkom was de zingeving vanzelfsprekend. Daar heb ik afstand van genomen, en ik ben uitgekomen op zinloosheid. Ontgoochelend? Nee.

Schrijfster: Het leven is een dunne draad over een complete leegte. Van huis uit is mij geen zin aangereikt (vader evolutionair bioloog). Ik moet het doen met wat ik zie. Dan ben ik overtuigd van de intrinsieke zinloosheid. God is een trui die de mens voor zichzelf heeft gebreid om te verhullen dat hij naakt is. Zelf kun je betekenis vormen door verbanden met anderen te leggen en een verhaal voor het leven te bedenken. Schrijven helpt om betekenis te destilleren uit een vrij absurd en arbitrair leven.

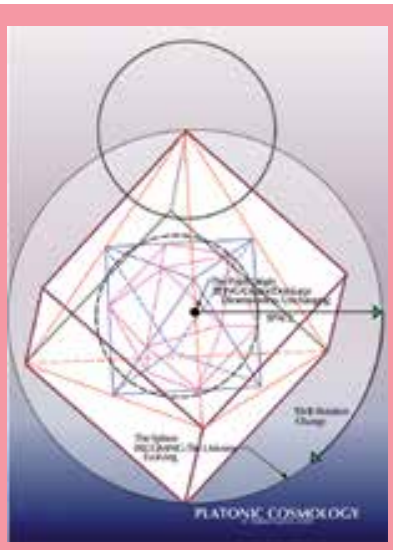

Astrofysicus en platonist: Zin moet je buiten je eigen bestaan zoeken. Er is zin van het bestaan als zodanig en de betekenis van mijn aanwezigheid in het universum. De zin van het bestaan is het bestaan zelf, het is goed om te bestaan ('God zag dat het goed was"). Kwaad, alles wat niet goed is, wordt een opdracht. God zegt: zet het werk voort, het is onvoltooid. De mensheid evolueert in de richting van het goede.

Zuidas-advocaat: Ik vind de vraag niet relevant. Wel de vraag: hoe op een zinvolle manier te leven. De mens is van oorsprong een dier met instincten met de wens zich daarboven te verheffen. Wat je te doen staat: excelleren op de vlakken waar je kwaliteiten liggen, dat is geluksbeleving. Goeddoen draagt bij aan je eigen geluk, we zijn uiteindelijk onderdeel van een groter geheel. Identificeer je met de ander.

Toneelspeelster (invalide, in rolstoel maakte zij een tocht naar Turkije): Ik dacht dat God een plan met me had. Nu weet ik het niet meer zo goed. De zin van mijn leven ervaar ik als ik iemand help. Een kind krijgen is een goddelijke ervaring. Het idee van Spinoza: de natuur is God, kan me gelukkig én verdrietig maken, wanneer ik denk: dit is het, méér is er niet. Of er wel of niet iets is na de dood maakt niet uit.

Biologisch psychologe: Waarom hebben wij het vermogen in goed en slecht te denken? Waarom is er vrije wil? Waarom bewustzijn? Daar zit een bedoeling achter. De wetenschap is bezig met de radio uit elkaar te halen om te kijken waar de muziek zit. Zin van het leven? Ik weet het niet. De materialistische wetenschap móet wel zeggen het leven is een zinloze toevalstreffer, dient geen doel. Maar volgens mij is het niet zo simpel. Bewustzijn is de basis, de primaire bouwsteen. De godsvraag is niet zo interessant. Liefde zit in het collectieve bewustzijn. God is eigenlijk liefde. Het hogere doel is streven naar liefde.

Psychiater: De zin van het leven is leren, ontdekken, het ervaren van empathie en liefde. Zin is: zoeken naar antwoord op de vraag, de vraag niet uit de weg gaan. Er is Iets, er zijn oneindig veel universa. Ik heb er vrede mee dat ik het niet weet. De kernvraag die overblijft: wat ga ik doen met mijn leven. Denk aan Camus: er zijn twee polen in ons, daar moet je vrede mee sluiten.

Theologe (onkerkelijk opgegroeid, daarna zoektocht naar de betekenis van het leven): De complexiteit van het leven is niet te begrijpen, er is geen zicht op de grotere bedoeling. Maar durf te vertrouwen: als verbindende schakel doe ik ertoe. Leven is alles delen, compassie. Het hart op slot houden is angst. Durf open te staan. God is een mysterie, de mens ook.

Fysicus, ex-oudgereformeerd: Als je sterft word je weer mest voor de plantjes. De mens is alleen maar een schakeltje in de evolutie. Zingeving zoeken is er om te ontkomen aan de zinloosheid. Zin en onzin zijn menselijke begrippen. Alles dat eindigt is zinloos. Leef in het heden, veraangenaam het bestaan.

Studente: De vraag klopt niet, is misleidend. Zin is niet van toepassing op het leven, suggereert een objectief te bereiken doel. Het leven is niet ergens goed voor, heeft genoeg aan zichzelf. Wat wel zin heeft is betekenisvol zijn: vrijheid geeft verantwoordelijkheid. Je moet er zelf wat van maken. Religie is om mystieke gevoelens in de natuur een plek te geven. Verbondenheid delen is cruciaal om gelukkig te zijn. Vooruitgang naar een hoger niveau is niet aan de orde. Het nu is goed in zichzelf.

Boeddhist: Zin van het leven = zin in het leven. Wat maakt dat ik zin heb? Het ego zoekt vervulling van materiële voorwaarden: succes, verbondenheid, intimiteit, erkenning. Maar het ego vervolmaken kan niet. Het gaat om Boeddha-natuur ontwikkelen: een diepe vorm van Liefde, gewaar zijn, in elke ervaring de essentie herkennen. Ontdekken dat je een druppel bent in de oceaan van bewustzijn kun je zien als zin van het leven.

Schrijver: Er is een generatie opgegroeid zonder ooit maar te horen dat er een kracht zou zijn, gróter dan de mens, waar alles uit voortgekomen is, die het waard is onderzocht te worden. Een kracht die je soms kunt ervaren in de overweldigende natuur, een kracht waaraan je jezelf ondergeschikt wilt maken. Het is een generatie die alleen het materialisme, het darwinisme meekreeg en het daarmee moet doen. Alles steeds sneller – totdat soms toch die vraag naar zingeving opkomt.

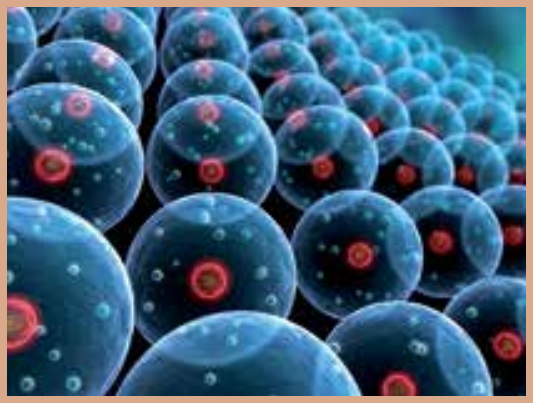

‘Er is wél een diepere zin, maar die ligt in ons hart verborgen - een kern van een mens die wij eigenlijk behoren te zijn. Niet te leven als een dier vanuit onze eigen begeerten en verlangens en eigen wil, ons ego. De mens is een tweevoudig wezen: tijdelijk en eindig, maar tevens met een kern van een eeuwigheidsbewustzijn. Dat is het mysterie mens en een inzicht dat in de eeuwen die achter ons liggen is weggelogen. Feitelijk gaat iedere religie over deze roep van terugkeer naar dit Vaderland, Nirwana, Koninkrijk Gods, het iets, Tao of Dao, of welke namen er nog meer voor zijn.

Onze ouders hebben ons een groot geschenk gegeven. Open te staan voor alles. Maar helemaal open zijn we niet. We hebben nooit geleerd klein te zijn, te knielen voor iets groters, hogers.

Zoveel mensen, zoveel antwoorden, maar de grote vraag blijft: is er een Plan met de mensheid? Ben ik daar onderdeel van? Is het vanwege die vraag dat zingeving zo in de belangstelling staat?

De Zinverkenners
(opdracht tijdens de opleiding Spiritualiteit en Zingeving)
"Mijn generatie leeft zonder God. Dat hebben onze ouders zo voor ons bedacht. En tegelijk kan mijn generatie het leven nauwelijks aan. Steeds jonger hebben mensen een burn-out en steeds meer mensen zijn depressief of eenzaam. Toeval? Misschien wel, maar niet waarschijnlijk.
Nou hebben onze ouders het natuurlijk goed bedoeld, dat we niet meer naar de kerk hoefden. De kerk met z'n dogmatische praatjes. Maar betekent dat dat mijn generatie een goddeloos bestaan moet leiden? Is er geen manier om ons toch weer dichter bij God te brengen? Wie dat dan ook mag zijn?
Onze ouders hebben ons wel een groot geschenk gegeven. De vrijheid van denken van mijn generatie is uniek in de wereldgeschiedenis. Opgevoed zonder het harnas van een kerkelijke leer, staan we open voor ideeën uit Oost en West. Open voor alle op aarde bekende wegen om contact te krijgen en te behouden met wat er boven ons is.
Maar helemaal open staan we niet. We hebben nooit geleerd nietig te zijn, te knielen en te weten dat er iets groter is dan je zelf bent. Net als onze ouders horen we niet graag dat we klein zijn. Omdat dat woord in onze oren gehoord wordt als minderwaardig en nutteloos. Maar kan het niet juist een verlichting zijn van ons zware bestaan? Klein zijn betekent niet dat je minder bent, dat je geen volwaardig mens bent. Het betekent dat je niet alleen bent. Dat als jij het niet meer aan kan, alles nog niet verloren is. Als we dat durven te leren, kunnen we een unieke confrontatie aangaan met die wegen naar boven. We kunnen alle kerken en godsdiensten op een unieke, pure en onbevooroordeelde manier tegemoet treden. We kunnen Zinverkenners zijn."

Zo kan de omkering tot stand komen. Helemaal overnieuw beginnen met nadenken, met voelen vooral, luisteren naar de innerlijke stem. Blanco, zonder frustrerende herinneringen aan wat voor kerk dan ook. Zinverkenner worden vanuit een heel nieuw hartsverlangen. Je laten raken door heilige teksten uit allerlei culturen. Op pagina 44 linksonder tenslotte een fragment uit een reactie op de website van de Volkskrant over al die interviews naar de zin van het leven. ✪

Een hart onder de riem van Z. W. Leene, kort voor zijn overlijden in maart 1938 geschreven voor zijn broer Jan Leene (J. van Rijckenborgh). Juist nu in de zomer van 2019 begonnen wordt met een structurele vernieuwing van de Haarlemse hoofdtempel is deze overweging, geschreven met het innerlijke vuur dat Z.W. Leene zo kenmerkte, een extra stimulans voor allen, het Werk een warm hart toedragen. Ook stond deze tekst centraal in een recente dienst voor Young Rosicrucians.

Broeder, sta stil en tracht u te herinneren.
Vergeet de tijd die doet jachten, al was het maar tien minuten per dag.
Aanschouw uzelf en uw medemens en zie uw handelingen.
Tracht daarvan de drijfveer op te sporen in alle rechtzinnigheid en toets het resultaat aan de realiteit rondom u.
Vergeet nooit dat de wijze sereen is en speur daarvan de oorzaak.
Dood uw trots die bespottelijk is bij God.
Roei uit de ambitie die u verplichten zal uw broeder te kwetsen.
Laat niets uw licht zijn behalve het offer.
Wees vlijtig maar met oordeel.
Vermijd nutteloze dingen te doen, te zeggen of te zoeken, want uw tijd in dit leven is kort.
Speur in uw hart naar de bron van alle kwaad en smoor ze, elke minuut van de dag.
Doe of zeg niets ondoordacht om geen oorzaken te scheppen voor nieuwe zorgen.
Let wel; dat de sterkste steeds diegene is die zichzelf overwint. Als de pijn u overmant, breng uzelf tot kalmte, vlucht

Een hart onder de riem

Z.W. LEENE

niet in de verdoving of leugen, maar beschouw ze in het licht van haar veelvoudige betekenis.
Begrijp dat het wee een louterend vuur is dat de wonden uitbrandt en ontsmet.
Laat u deze reiniging vurig begeren. Want niet voordat u als een feniks in dit vuur herboren wordt, zult u wegwijs worden.
Leef in het eeuwige nu.
Kijk niet achterom en hunker niet naar straks, want het oneindige trilt in iedere seconde. Dit kan u een grote hulp zijn op uw weg, want in het nu gedijt noch nijd, noch afgunst, noch jaloersheid, noch haat.
Weiger u op te sluiten in een ivoren toren, want uw werkplaats is de wereld met zijn mensheid en wie zich afzondert maakt zijn ziel steriel en eigenwijs.
Wees steeds bereid van elkaar te leren.
Leer daarom luisteren en zwijgen. Spreek slechts als uw tong rein is en niet kwetsen wil of kan. Spreek slechts als u werkelijk iets te zeggen hebt. Wees geduldig en verdraagzaam door liefde.
Tracht het verlangen naar sensatie te doden, want sterke ontroeringen storen de vibratie en laten die kolken en golven als een kokende zee en brengen uw geest in verwarring.

Afbeelding van het bestuur van de Max Heindelstichting, die op 1 januari 1934 de gronden van de Haere aankocht, het tegenwoordige Noverosa. Links Jan Leene, in het midden, met hoed Wim Leene. Foto genomen door Cor Damme

Tracht door onpersoonlijk begrijpen en aanvoelen objectief de dingen te zien. Wie buiten de beroeringen blijft kan ze in hun geheel overzien en met klaar oog het geneesmiddel ontwaren.
Verlang geen zelfontwikkeling want de wijze weet dat de bloem die op de juiste grond groeit vanzelf gedijt en niets meer hoeft te doen dan zijn, met een intens verlangen naar licht. Besef tevens dat wat u ook doet, u steeds eenzaam zult zijn totdat u in hem de eenheid met allen bewerkstelligd zult hebben. Geen mens is in staat een ander volledig te benaderen, nog niet een seconde.
Daarom zoek geen binding in deze wereld, want elke binding naar de natuur is een bron van pijn.
Wie zelfontwikkeling zoekt, versteent in hartstocht voor persoonlijke grootheid. Zijn licht is in u van de stonde af dat u het ontvangen wilt. Zolang u daarvoor niet openstaat, zult u tevergeefs naar verlichting zoeken want er is geen waarheid, geen weten buiten hem. Verlang vrede en geeft het voorbeeld door steeds vredig uw evenmens te benaderen, wat hij ook doet om uw toorn in u te doen ontvlammen.
Bedenk ook dat op het pad goede bedoelingen niet volstaan. Van u wordt geëist het voorbeeld en de daad. En u zult niet doen alsof. U zult geen dode letter verkondigen maar waarheid naar uw ervaring.
Heb de moed uzelf te zijn. Praat geen wijsheid na alvorens zij uw eigen goed is geworden, want dan zult u zijn als die papagaai die leerde te zeggen: 'Ik heb

kou' en dat nog uitbrulde toen zijn veren in lichtelaaie stonden. Leer deemoedig bekennen wat u maar bent en als men u bespot, weet dan dat de spotter een dwaas is, waarmee u medelijden moet hebben, maar zeg het hem niet om u zelf niet te verheffen boven uw broeder. Het licht zal u beiden oordelen.
Als uw broeder slecht handelt in uw ogen, weiger te oordelen, want u kent Gods wegen niet en zelfs niet uw eigen weg en mocht u deze kennen, besef dan dat deze weg nooit die van uw broeder kan zijn. Ook dat een uitbarstende zweer soms een bloedzuivering kan zijn. Bezin u ook op datgene wat u van geboorte af werd meegegeven, zegge de eigen persoonlijkheid. Daar is reden toe. Want zij is het voertuig waarin u zich moet uitdrukken, zij vertegenwoordigt wat u te overwinnen en te beheersen hebt. Houd haar sterk in de hand en los de teugels geen seconde opdat het paard, los van de meester, niet op hol slaat.
Vergeet aldus ook niet dat de wereld zoals zij zich thans voordoet een grote les is en dat u deze moet leren door haar geheime licht te ontfutselen, opdat zij u dient. Want u bent gesteld als een meester over de natuur en wie zegt meester zegt ook hoeder. Daarom, geef de wereld wat de wereld toekomt en wees goed en zorgzaam voor haar vruchten. U hebt een plicht te volbrengen, niet alleen tegenover uw medemens maar tevens tegenover het planten- en dierenrijk. Daarom leef zuinig, zonder gierigheid. Ontneem de aarde niet meer vruchten dan u nodig hebt om uw energie in stand te houden. Laat zoveel mogelijk leven, opdat u, door uw aard al een parasiet, niet doden gaat uit wellust. Geef nooit een strijd op, hoe moeizaam ook gestreden. Begin steeds opnieuw, zonder verpozen, totdat u het licht gaat ontmoeten. Houd niets voor uzelf. Geef met oordeel aan elkeen wat zij u vragen en laat nooit een persoonlijke nood voor een wereldnood gaan. Mocht u het met een enkel aspect van uw verzondiging al bijzonder moeilijk hebben, onttrek daaraan uw geest en u zult zien dat het onkruid sterven zal bij gebrek aan voeding. Als u merkt dat u vruchten van de strijd begint te plukken, sta dan niet stil. Kijk rondom u en geef van uw vruchten aan hen die hongeren en dorsten. Want het is zo dat elke vrucht na moeizame strijd verkregen en weer weggegeven, gedijt in vermenigvuldiging en u overvloedig teruggegeven zal worden, zij het dan in een nieuwe, vreemde vorm. Bekommer u nooit om de uitslag van de strijd want deze is gegarandeerd gewonnen al u in zijn licht staat en uzelf kunt vergeten. Zelfs al valt u duizendmaal bij gebrek aan kracht, uw wonden zullen helen en steeds zult u weer opstaan met vernieuwde kracht. Denk erom broeder, dat liefde, tot in de uiterste consequenties doorgedreven, het machtigste wapen is in deze wereld. Ga daarom ook nooit uitgeput langs de kant van de weg zitten. Wordt nooit hopeloos en bega niet de tegenovergestelde fout van de trotse, word niet lauw, want dan zal hij u uitspuwen en met recht. Zwakkelingen horen uiteraard niet in het rijk Gods. Leer, broeder, dat u geheel zult overwinnen en overwonnen worden alvorens u vrij zult zijn. Het is een strijd die u tegelijk moet winnen en verliezen. Bezint u daarop, totdat u de diepere betekenis van dit waar woord hebt ontdekt. Als dan weten tot u komt, zult u bemerken dat u één geworden bent met velen. Dan wacht u een grote blijdschap want van die stonde af zullen broeders en zusters zich aan u kenbaar maken en er zal vreugde zijn in hun hart en in het uwe, omdat de grote gemeenschap met één zal zijn verrijkt.
Een wetenschap is u toevertrouwd en u staat op de drempel van de wedergeboorte. Sta dan een ogenblik stil in uw grote eenzaamheid, die één is met velen. Kijk goed of niets u meer binden kan alvorens verder te gaan, want de heer zegt: 'Voorwaar ik zeg u, wie niet alles heeft verlaten, kan mij niet volgen. Vanaf dat ogenblik zult u zich bezinnen op de passie van Christus onze heer. Die zult u zoeken en volgen tot het offer van het kruis. Uw weg zal een licht zijn en een zegening voor heel de wereld. ✪

u n i t a s l i b e r

eeuwig nieuwe jeugd

De Internationale School van het Gouden Rozenkruis kent een Jeugdwerk en een Stichting Scholen van het Rozenkruis, de Jan van Rijckenborghscholen. Zij delen een symbool van eenheid – vrijheid – liefde – een hart – een vijfpuntige ster – een zevenbladige roos.

De zeven bladen vormen de ene roos, symbool van eenheid
De zachtmoedige kracht van de roos voegt ons samen, brengt ons bijeen.
• De eenheid in mij is niet anders dan de eenheid in de ander.
• Als deel van deze hogere eenheid voelen we ons met elkaar verbonden.
• We zijn één mens, één jeugdgroep, één klas, één school, één gemeenschap.
• Zowel in het groot als in het klein brengen we alle delen samen – in een jonge mens uit één stuk.
Geen harnas dat afstoot, maar een ruggegraat die sterk en buigzaam is, en alle levensstromen doorlaat. Denken, voelen, handelen uit één bron. Hart, hoofd en handen.

De vijfpuntige ster staat voor vrijheid, de denkende mens die overwint
Als hart, hoofd en handen in een dynamische eenheid functioneren, voelt de jonge mens zich vrij. In vrije en veilige kaders straalt hij of zij; onbelemmerd slijpen zij dagelijks aan een eigen mens- en wereldbeeld. Vanuit de eigen intuïtie doen zij ontdekkingen, initiatiefrijk en groeiend.
In de vertrouwde ruimte leert de jonge mens dat zijn ruimte ook plaats biedt aan de vrijheid van de ander. Zo vinden jeugdwerkers, leerkrachten en het kind elkaar in vrijheid, en is er die steunende toenadering die het Rozenkruis kenmerkt.
Het Jeugdwerk biedt voeding voor het hart, beweging voor het lichaam en levendige verdieping voor de geest.
De Jan van Rijckenborghscholen bieden leerstof in vertrouwen en veiligheid. Terwijl zij kennis opdoen, leren kinderen hetzelfde en bouwen het in in hun leven.

Het hart staat voor liefde
Waar eenheid en vrijheid zijn, is liefde een nooit falend gevolg. Drie stralen uit één bron, de ene oorsprong. Het hart leert je de ander kennen als jezelf. Liefde omhult: Ik zie je, ik geef je mijn aandacht. Liefde zoekt oplossingen: Ik hoor je, ik luister. Liefde onderwijst eenheid in verscheidenheid: Mijn hart klopt ook voor jou. Het hart leert je de ander kennen als jezelf. Wij zijn er voor elkaar.

Noordpool

Onze planeet aarde lijkt recent helemaal het noorden kwijtgeraakt. Ze is stuurloos geworden en op de dool geraakt. Dat is tenminste wat wetenschappers beweren zonder daar zelf een sluitende verklaring voor te hebben. Ze stellen immers vast dat de magnetische pool van de aarde de laatste jaren met rasse schreden aan het verschuiven is van Canada richting Siberië. En bovendien gebeurt het gemiddeld zo om de 200 à 300.000 jaar dat er een ompoling is en Noord- en zuidpool een flipover doen, terwijl het nu al 700.000 jaar geleden is dat dit het geval was. Uit ander onderzoek blijkt dan weer dat de kracht van het magnetische energieveld van onze planeet net in die overgangsperiode drastisch afneemt. Dat is het veld dat ons moet beschermen tegen instromende hoogfrequente kosmische stralingen, die voor ons lichamelijk functioneren uitermate schadelijk zijn en dat leven zeer bedreigen en onze planeet onleefbaar maken. En dan hebben we het nog niet eens over de dreigende klimaatveranderingen die mede door menselijk toedoen zijn veroorzaakt.
Alles wijst er op dat het leven op aarde zich op een

... ver voorbij de invloeden van het planetaire leven ...

kantelpunt bevindt. Maar uit het verleden is gebleken dat het leven tijdens zulke overgangsperioden telkens schokkende veranderingen heeft ondergaan en gelijkaardige in ons collectief bewustzijn heeft teweeggebracht. Ook nu weer staat zulks te gebeuren, maar dat hoeft niet het einde der tijden te zijn zoals doemdenkers aankondigen. Want terwijl zich wereldwijd verhoogde kosmische invloeden laten gelden, invloeden waar wij mensen onherroepelijk op moeten reageren, hebben we nog altijd de vrije keuze: klampen wij ons vast aan de oude verworvenheden of stellen wij ons open voor nieuwe vormen van leven?
In een oude angstreflex proberen wij ons misschien nog

krampachtiger af te stemmen op het ons vertrouwde maar tegelijk afwisselend op- en ondergaande aardeveld, dat ons weer naar het begin van leven wil voeren. En dat terwijl ons vanuit het roepende interkosmische Lichtveld tegelijk alles aangereikt wordt om ons als mensheid naar een grote kwantumsprong te stuwen, ons trillingsgetal en zo ons bewustzijn zodanig te verhogen dat we daarin totaal kunnen worden vernieuwd.
Het is dan ook dringend zaak om een nieuw en daarvoor meer aangepast lichaamsvoertuig te ontwerpen, ons daarmee een lichtschacht boren, en zo door de Saturnuspoort van de tijd opstijgen, ver voorbij de oude invloeden van ons planetaire leven. Afwachten is immers geen optie meer en het is de hoogste tijd om anders te gaan leven en onszelf en onze planeet in een hoger levensveld te tillen. Want het is toch al lang gezegd in de heilige taal dat de hele schepping reikhalzend uitkijkt naar de openbaarwording van de zonen en dochters van het Licht. ✪

Uitgever
Rozekruis Pers

Redactie
Wendelijn van den Brul, Hugo van Hooreweeghe, Peter Huijs (eindredactie), Frans Spakman, Anneke Stokman-Griever, Lex van den Brul.

Vormgeving
Studio Ivar Hamelink

Secretariaat
Anneke Stokman-Griever

Redactie-adres
Pentagram
Maartensdijkseweg 1
NL-3723 MC Bilthoven
e-mail: pentagram@rozekruispers.com

Abonnementenadministratie
Stichting Rozekruis Pers,
Bakenessergracht 5, NL-2011 JS Haarlem
IBAN: NL11ABNA0560177593
BIC: ABNANL2A
e-mail: pentagram@rozekruispers.com
website: www.rozekruispers.com

België
(vertegenwoordigd door
dhr. H. van Hooreweghe)
Lectorium Rosicrucianum v.z.w
Lindenlei 12, B-9000 Gent
e-mail:
secr.lectoriumrosicrucianum@skynet.be
website: www.rozenkruis.be

Nieuwe abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan.

Abonnementsprijs
Nederland:
Per jaar € 30,–
Losse nummers: € 7,95
Andere landen: per jaar € 40,–
Proefabonnement (2 nummers): € 10,–

Het tijdschrift **pentagram** verschijnt viermaal per jaar in het Nederlands, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Portugees en Spaans, Bulgaars, Fins, Grieks, Italiaans, Pools, Russisch, Slowaaks, Tsjechisch en Zweeds.

© Stichting Rozekruis Pers
ISBN 978-90-6732-5073

- Opstanding
  J. van Rijckenborgh
- De schoonheid van het geluk
- Tussen verveling en verlangen
  Het mysterie van God, kosmos en mens
- Denken over groepen
  I Het punt en de speeltuin
  II Uitzwermen
  III Uiterlijk, innerlijk en het binnenste.
  Een illustratie
- Oude aardappels eruit
- Een enkel moment te midden
  van stilte
- 13 keer de zin van alles
- Een hart onder de riem
  Z.W. Leene

COLUMN

- Noordpool